

ԼՈՒՅՍ

Մշակութային եւ հասարակական ամսագիր

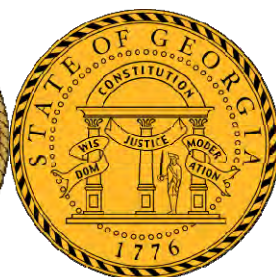
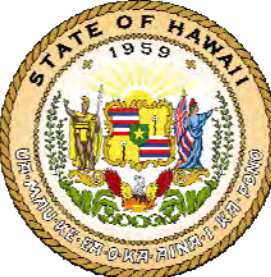
لویس

LOUYS

Armenian Monthly

ISSN 1682-5446

Արցախի Հանրապետության Ամերիկյան ճանաչումներ

Այս համարում

Հայերեն բաժին

1- Խմբագրական.....	0
2- Հայաստան.....	1
3- Արևմտյան Հայաստան.....	4
4- Սփյուռք.....	7
5- Միջազգային.....	8
6- Մշակութային.....	10
7- Գծանկարչություն.....	12
8- Առաձանի.....	12

Պարսկերեն բաժին

Հայ գրականություն և մշակույթ.....1-4

Ճապիկի առաջին էջում՝ Արցախի անկախության
Ամերիկյան ճանաչումներ
Վերջին էջում՝ Էդ. Բաղդասարյանի նոր գրերը

Համար 209, Մարտ 2016
No. 209, March 2016

ماهنامه لویس - شماره ۲۰۹ فروردین ماه ۱۳۹۵

ԼՈՒՅՍ

Արտոնատեր եւ գլխավոր խմբագիր՝

Էդ. Բաղդասարյան

Խմբագրական կազմ՝

Թամար Փանոսյան, Վանիկ Բաղդասարյան
Թամ Ղարախանյան, Մաթենիկ Ավետիսյան
Էմմա Բեգիջանյան, Հովիկ Վարդումյան

Փոստարկը 15875-9488 Թեիրան - Իրան

Էլեկտրոնային փոստ՝ louys_monthly@yahoo.com
Ինտերնետային հասցեն՝ www.louysonline.com

LOUYS

Armenian Cultural and Social Monthly

License-holder and Editor-in-Chief

Edic Baghdasarian

www.Edic-Baghdasarian.com

WEB master: **Baruyr Baghdasarian**
POBox 15875-9488 Tehran – Iran
E-mail : louys_monthly@yahoo.com
Internet : www.louysonline.com

Թերթի Գինը՝ Հատավաճառ - 5000 ռիալ
Բաժանորդագրություն՝

Իրան՝ մեկ տարի՝ 60,000 ռիալ

Արտասահման՝ մեկ տարի՝ 50 ԱՄՆ դոլար

Հոդվածների հեղինակների կարծիքները կարող են
չհամընկնել խմբագրության տեսակետներին:

Արտատպության դեպքում հղումը «ԼՈՒՅՍ» - ին
պարտադիր է:

ԼՂՀ անկախության հռչակագիր

ԼԵՌՆԱՅԻՆ ՂԱՐԱՔԱԴԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀՈՋԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ Հ Ո Ջ Ա Կ Ա Գ Ի Ր

ԲՈՒՆՈՐ ՄԱԿԱՐԴԱԿՆԵՐԻ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԻ
ՊԼՏԳԱՄԱՎՈՐՆԵՐԻ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅԱՄԲ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ
ՊԼՏԳԱՄԱՎՈՐՆԵՐԻ ԼԵՌՆԱՅԻՆ ՂԱՐԱՔԱԴԻ ՄԱՐԶԱՅԻՆ
ԵՎ ՇԱՀՈՒՄՅԱՆԻ ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԻ ՀԱՄԱՏԵՂ
ՆՍՏԱՇՐՋԱՆԻ

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ Ը

Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության հռչակման և նրա
պետական իշխանության ու կառավարման ժամանակավոր
մարմինների ձևավորման վերաբերյալ հռչակագիր
ընդունելու մասին:

Բոլոր մակարդակների խորհուրդների պատգամավորների
մասնակցությամբ ժողովրդական պատգամավորների
Լեռնային Ղարաբաղի մարզային և Շահումյանի շրջանային
խորհուրդների համատեղ նստաշրջանը, արտահայտելով
ժողովրդի կամքը, որը ամրագրված է փաստորեն
անցկացված հանրաքվեում և ԼՂԻՄ ու Շահումյանի
շրջանային իշխանության մարմինների 1988-1991 թթ.
որոշումներում, ազատության, անկախության,
իրավահավասարության և բարիդրացիության նրա
ձգտումը, ղեկավարվելով քաղաքական, սոցիալ-տնտեսական
և մշակութային ոլորտների զարգացման խնդրում ամբողջ
բնակչության շահերով, բնական և օրինական, միջազգային
իրավունքի նորմերին համապատասխան համարելով հայ
ժողովրդի միասնության ձգտումը, որոշում է՝

1. Ընդունել ներկայիս Լեռնային Ղարաբաղի Ինքնավար
Մարզի և սահմանակից Շահումյանի շրջանի սահմաններում
Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության (ԼՂՀ) հռչակման
մասին հռչակագիրը:

2. ԼՂԻՄ ժողովրդական պատգամավորների մարզային
խորհուրդը և նրա գործադիր կոմիտեն համարել Լեռնային
Ղարաբաղի Հանրապետության պետական իշխանության և
կառավարման բարձրագույն ժամանակավոր մարմին՝ մինչև
համաժողովրդական ընտրություններ, իշխանության և
կառավարման հանրապետական նոր մարմինների
ձևավորումը:

3. Հանձնարարել ժողովրդական պատգամավորների
մարզային խորհրդի գործկոմին՝ ներգրավելով լայն
հասարակությանը, նախապատրաստել և մարզային
խորհրդի նստաշրջանի քննարկման ներկայացնել ԼՂՀ
պետական իշխանության և կառավարման մարմինների
կառուցվածքի և գործառնությունների մասին ժամանակավոր
կանոնակարգը:

4. Մինչև ԼՂՀ սահմանադրության և օրենքների ընդունումը
Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության տարածքում
գործում են ԽՍՀՄ սահմանադրությունը և
օրենսդրությունը, ինչպես նաև այժմ գործող այլ օրենքներ,
որոնք չեն հակասում սույն հռչակագրի նպատակներին ու
սկզբունքներին, հանրապետության
առանձնահատկություններին:

2 սեպտեմբերի 1991թ.

Հայաստանի Հանրապետություն

ԱՄՆ Ջորջիա նահանգն ընդունել է ԼԳՀ-ն ճանաչող բանաձև

03.03.2016

ԱՄՆ Ջորջիա նահանգի օրենսդիր մարմինն այսօր՝ մարտի 3-ին ընդունել է Լեռնային Ղարաբաղի անկախությունը ճանաչող բանաձև, այդ մասին հաղորդում է ԱՄՆ Հայ դատի գրասենյակը (ANCA):

Ջորջիայի Ներկայացուցիչների պալատը ընդունել է H.R. 1580 բանաձևը, Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության ճանաչման մասին: ANCA-ի փոխանցմամբ, Բանաձևի ընդունմանը հատուկ աջակցություն են հայտնել պալատի անդամներ, դեմոկրատներ Փաթ Գարդներն ու Դեմեթրիուս Դուգլասը:

Ջորջիան, այսպիսով, դարձել է ԱՄՆ 6-րդ նահանգը, որը նման բանաձև է ընդունել:

Հավայի նահանգի կողմից ԼԳՀ անկախությունը ճանաչող բանաձևի տեքստը 30.03.2016

Հրապարակվել է մարտի 29-ին ԱՄՆ Հավայի նահանգի Ներկայացուցիչների պալատի կողմից Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունը հարգելու ու ճանաչելու մասին H.R. 167 բանաձևի հայերեն թարգմանությունը:

Ստորև ներկայացնում ենք բանաձևի տեքստը.

ՀԱՇՎԻ ԱՌՆԵԼՈՎ, որ Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունը էթնիկ հայկական տարածաշրջան է Հարավային Կովկասում, որն ունի երկար եւ հարուստ պատմություն, եւ իր նվիրական տեղն է զբաղեցնում հայ ժողովրդի պատմության եւ մշակույթի մեջ, եւ

ՀԱՇՎԻ ԱՌՆԵԼՈՎ, որ 1991 թ. դեկտեմբերի 10-ին՝ տասնամյակների պայքարից հետո Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության ժողովրդի ճշգրիտ մեծամասնությունը քվեարկեց հոգուտ անկախության, եւ

ՀԱՇՎԻ ԱՌՆԵԼՈՎ, որ Լեռնային Ղարաբաղի ժողովրդի ինքնորոշման տեսական պահանջը ոգեշնչեց տարածաշրջանում ապրող բազմաթիվ ժողովուրդների եւ

նախկին խորհրդային Միության փլուզման խթաններից մեկը հանդիսացավ, եւ

ՀԱՇՎԻ ԱՌՆԵԼՈՎ, որ Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության ժողովուրդը վերջին երկու տասնամյակների ընթացքում հաստատակամություն եւ տոկունություն ցուցաբերեց պատերազմի, կոտորածների, տնտեսական զրկանքների եւ հսկայական այլ դժվարությունների պայմաններում, եւ

ՀԱՇՎԻ ԱՌՆԵԼՈՎ, որ Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունն ավելի քան քսան տարի հավատարիմ է իր քաղաքացիներին՝ պահպանելով իր անկախությունը եւ ջանքեր գործադրելով՝ փոփոխելու եւ կայունացնելու Կովկասյան տարածաշրջանը, եւ անցկացնելով ազատ ու անկախ ընտրություններ եւ հանրաքվեներ, որոնք համընդհանուր կերպով ճանաչվել են որպես օրինակ տարածաշրջանի համար, եւ

ՀԱՇՎԻ ԱՌՆԵԼՈՎ, որ բազմաթիվ միջազգային դիտողներ, այդ թվում Միացյալ Նահանգներից, գնահատել են 2015 թ. մայիսի 3-ի Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունում կայացած խորհրդարանական ընտրությունները որպես ազատ եւ թափանցիկ, հետեւաբար

Հավայի նահանգի 28-րդ գումարման Ներկայացուցիչների պալատը 2016 թ. հերթական նստաշրջանին ՈՐՈՇՈՒՄ Է հարգել եւ ճանաչել Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունը եւ նրա քաղաքացիներին, եւ

ԱՅՆՈՒՀԵՏԵՎ ՈՐՈՇՈՒՄ Է, որ այս մարմինը ճանաչում է գոհողությունները եւ նվիրվածությունը եւ վճռականությունը, որոնք ցուցաբերվել են ԼԳՀ ժողովրդի կողմից ծայրահեղ դժվարությունների պայմաններում, եւ

ԱՅՆՈՒՀԵՏԵՎ ՈՐՈՇՈՒՄ Է, որ այս մարմինը հղում է ԼԳՀ կառավարությանը եւ նրա ժողովրդին խաղաղության, բարգավաճման եւ շարունակական հաջողությունների իր լավագույն մաղթանքները, եւ

ԱՅՆՈՒՀԵՏԵՎ ՈՐՈՇՈՒՄ Է, որ այս մարմինը կոչ է անում միջազգային հանրությանը՝ ճանաչել Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունը որպես ազատ, անկախ եւ ինքնիշխան ժողովրդավարություն, եւ

ԱՅՆՈՒՀԵՏԵՎ ՈՐՈՇՈՒՄ Է որ սույն բանաձևի վավերացված պատճենները կփոխանցվեն Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությանը նրա՝ Հավայիում գտնվող ներկայացուցիչների միջոցով, եւ լրացուցիչ վավերացված պատճենները կփոխանցվեն Միացյալ Նահանգների նախագահին, ԱՄՆ Սենատի մեծամասնության ղեկավարին, Ներկայացուցիչների պալատի խոսնակին, Միացյալ Նահանգների Կոնգրեսում Հավայի ներկայացուցիչներին:

Նշենք, որ Հավային դարձավ ԱՄՆ 7-րդ նահանգը, որը ճանաչեց Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության անկախությունը՝ միանալով Մասաչուսեթսի, Ռոդ Այլենդի, Լուիզիանայի, Քալիֆորնիայի, Մեյնի եւ Ջորջիայի նահանգներին:

Հավայի նահանգի կողմից ԼԳՀ ճանաչումը հաղթարշավի մի մասն է. ԼԳՀ նախագահի մամուլի քարտուղար

30.03.2016

Պաշտոնական Ստեփանակերտը երախտապարտ է ԱՄՆ Հավայի նահանգին՝ Լեռնային Ղարաբաղի անկախությունը ճանաչելու համար: Այս մասին մեր թղթակցի

հետ զրույցում նշել է ԼՂՀ նախագահ Բակո Սահակյանի մամուլի քարտուղար Դավիթ Բաբայանը:

Երբ Ձորջիա նահանգը ճանաչեց Արցախի անկախությունը, մենք ասացինք, որ տարբեր զարգացումներ են սպասվում: Հավայի նահանգի ճանաչումը հաղթարշավի մի մասն է, մենք կարելորում ենք սա: Այս նահանգի յուրահատկությունն այն է, որ ժամանակին եղել է թագավորություն, այսօր արդեն ԱՄՆ-ի մի մասն է կազմում: Շատ կարելոր է, որ երկրագնդի այս մասում էլ կա կարելոր մի կազմավորում, որը ճանաչել է Լեռնային Ղարաբաղի անկախությունը, -ասաց Դավիթ Բաբայանը: Նրա խոսքով, սա հաղթարշավի ընթացքն է, որն անխուսափելի է:

Նշենք, որ Հավայի նահանգը ԼՂՀ անկախությունը ճանաչել է մարտի 29-ին՝ համալրելով Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության (Արցախի) անկախությունը ճանաչող եւ աջակցող Ռոդ Այլենդ, Մասաչուսեթս, Լուիզիանա, Մեյն, Կալիֆորնիա եւ Ձորջիա նահանգների շարքը:

Կոնգրեսականներ Դոլդն ու Փալոնը ԱՄՆ Կոնգրեսին կոչ են անում աջակցել ՀՀ-ին եւ ԼՂՀ-ին ֆինանսական օգնություն ցուցաբերելուն

03.03.2016

ԱՄՆ Կոնգրեսի Հայաստանի աջակցության խմբի համանախագահներ Ֆրենկ Փալոնը եւ Ռոբերտ Դոլդը նամակ են հղել ԱՄՆ Կոնգրեսի անդամներին՝ կոչ անելով միանալ իրենց՝ Հայաստանին եւ Լեռնային Ղարաբաղին 2017թ. ֆինանսական տարում ավելի շատ օգնություն ցուցաբերելու ջանքերին: Այս մասին հայտնում է ԱՄՆ Հայ դատի հանձնախումբը:

Նամակում նրանք առաջարկում են պաշտպանել հետեւյալ արտաքին օգնության գերակա ուղղությունները. Առնվազն 5 մլն դոլար հատկացնել 2016թ. ընթացքում Լեռնային Ղարաբաղում հումանիտար եւ կայուն զարգացման ծրագրերի համար Առնվազն 40 մլն դոլար հատկացնել 2017թ. Հայաստանի տնտեսական օգնության համար

Դադարեցնել ռազմական օգնություն ցուցաբերել Ադրբեջանին, քանի դեռ այդ երկրի կառավարությունը չի դադարեցրել սահմանային հարձակումները, վերջ չի տվել պատերազմը վերսկսելու սպառնալիքներ հնչեցնել եւ չի համաձայնել խաղաղ ճանապարհով լուծել տարածաշրջանային հակամարտությունները Վրաստանին հատկացվող օգնության առնվազն 10 տոկոսը տրամադրել Ջավախքի զարգացմանը Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունը ներառել ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի խաղաղ կարգավորման գործընթացում որպես բանակցային լիիրավ կողմ Հայ դատի հանձնախումբը տարվա սկզբին կոնգրեսականների հետ համանման խնդրանքով էր հանդես եկել եւ առցանց արշավ է գործարկել՝ Կոնգրեսի ներկայացուցիչներին կոչ անելով համատեղ ստորագրել Դոլդ-Փալոնի նամակը:

ԱՄՆ Կոնգրեսականները Օբամային կոչ են արել ճնշում գործադրել Ալիեւի վրա՝ ԼՂ խնդրի կարգավորման համար

03.03.2016

Ադրբեջանի նախագահ Բյիհամ Ալիեւի՝ մարտի վերջին Վաշինգթոն կատարվելիք այցի նախաշեմին ԱՄՆ Կոնգրեսի Ներկայացուցիչների պալատի Արտաքին գործերով հանձնաժողովի ղեկավարներ Էդ Ռոյսը եւ Բրեդ Շերմանը նախագահ Բարաք Օբամային կոչ են արել օգտագործել այդ հնարավորությունը Ադրբեջանի նախագահի վրա ճնշում գործադրելու համար, որպեսզի նա վերջ դնի Ղարաբաղի հակամարտության խաղաղ կարգավորման համար ներկայացված Ռոյս-Էնգելսի առաջարկների իրականացմանը խոչընդոտելուն:

Անցյալ տարվա դեկտեմբերին ԱՄՆ Կոնգրեսի Ներկայացուցիչների պալատի 85 անդամների կողմից ստորագրված նախաձեռնության մեջ կա առանցքային կետ, որոնց նպատակը ղարաբաղյան հակամարտության խաղաղ կարգավորումն է: Այդ նախաձեռնությունը ստացել է Ռոյս-Էնգելսի առաջարկ անվանումը: Այն ներառում է հետեւյալ առանցքային կետերը.

Բոլոր կողմերից համաձայնություն ձեռք բերել շփման գծից դիպուկահարներին հետ քաշելու մասին Հատուկ սարքավորումներ տեղակայել սահմանային միջադեպերի հեղինակներին պարզելու համար ԵԱՀԿ դիտորդներ տեղակայել ավելի մեծ հսկողություն իրականացնելու համար:

ԱՄՆ Հայ դատի հանձնախմբի գործադիր տնօրեն Արամ Համբարյանը հայտնել է, որ իրենք միանում են Ռոյսի եւ Շերմանի՝ Օբամային ուղղված կոչին՝ ճնշում գործադրել Ադրբեջանի նախագահի վրա, որպեսզի Լեռնային Ղարաբաղի խնդրի կարգավորման այս առաջարկներն ի կատար ածվեն:

Նշենք, որ ավելի վաղ Օբաման այս առաջարկին ի պատասխան՝ հայտնել էր, որ աջակցում է նախաձեռնությանը՝ ասելով. «Այդ միջոցները ձեռնարկելու հրատապությունը երբեք ավելի մեծ չի եղել»:

Շուտով Հայաստանի տարածքով փորձնական ռեժիմով Իրանից 2 կոնտեյներ բեռ կուղարկեն Եվրոպա

12.03.2016

Մոտ ժամանակներս Հայաստանի եւ Իրանի բեռնափոխադրողները փորձնական ռեժիմով Իրանից 2 կոնտեյներ բեռ կուղարկեն Եվրոպա: Այս մասին մեր թղթակցին հայտնել է ՀՀ տրանսպորտի եւ կապի փոխնախարար Արթուր Առաքելյանը:

Նա հիշեցրել է, որ այդ մասին համաձայնությունը ձեռք էր բերվել հունվարին՝ տարնապորտի եւ կապի նախարար Գագիկ Բեգլարյանի հետ Իրան կատարած աշխատանքային այցի շրջանակներում կայացած հանդիպման ժամանակ:

Այդ փորձնական առաքումից հետո իրանական եւ հայկական բիզնեսը կհասկանա, թե ինչ պայմաններում է հնարավոր Հայաստանի տարածքով ավելի արագ եւ շահավետ բեռներ փոխադրել Իրանից Եվրոպա:

Այս պահին հայաստանցի եւ իրանցի փոխադրողները եզրափակիչ կազմակերպչական փուլում են: Շուտով այդ 2 կոնտեյներները կճանապարհվեն,- ասել է Առաքելյանը:

Հիշեցնենք, որ տարանցիկ միջանցքի ամրապնդման համար Հայաստանում կառուցվում է Հյուսիս-Հարավ ավտոմայրուղին եւ պլանավորվում է Իրան-Հայաստան երկաթուղին:

«Նաիրիտ»-ի հարցով աշխատանքային խումբ է ձևավորվել

12.03.2016

Էներգետիկայի եւ բնական պաշարների նախարար Լեւոն Յոյանի հրամանով ստեղծվել է աշխատանքային խումբ՝ Նաիրիտ գործարանե ՓԲԸ առկա վիճակը եւ հետագա անելիքները ուսումնասիրելու համար: Այս մասին հայտնում են նախարարության տեղեկատվության եւ հասարակայնության հետ կապերի բաժնից:

Աշխատանքային խմբում ընդգրկված են ինչպես նախարարության, այնպես էլ գործարանի եւ Ներւան ՋԷԿ-ին ներկայացուցիչները: Աշխատանքային խումբը

գլխավորում է ՀՀ էներգետիկայի եւ բնական պաշարների նախարարի տեղակալ Լ.Շահվերդյանը:

Նախարարի հանձնարարությամբ՝ ուսումնասիրելով Նաիրիտի ներկա վիճակը, աշխատանքային խումբը կարճ ժամանակահատվածում պետք է ներկայացնի առաջարկություններ՝ գործարանի հետագա զարգացման անհրաժեշտ միջոցառումների վերաբերյալ:

ԱՄՆ կոնգրեսականը կոչ է արել ավելացնել Լեռնային Ղարաբաղին տրամադրվող օգնությունը

Ամերիկացի կոնգրեսական Բրեդ Շերմանը ԱՄՆ Կոնգրեսի արտաքին հարցերով հանձնաժողովի լուսմների ընթացքում նշել է Լեռնային Ղարաբաղին տրամադրվող օգնությունն ավելացնելու անհրաժեշտությունը: Այս մասին հայտնում է Հայ դատի ամերիկյան գրասենյակը:

ԱՄՆ միջազգային զարգացման հարցերով գործակալության ադմինիստրատոր Գեյլ Սմիթի մասնակցությամբ նիստի ընթացքում Շերմանը նաեւ կոչ է արել ավելի ակտիվ ջանքեր գործադրել սիրիահայերի նկատմամբ ու հասցեագրված աջակցություն ցուցաբերել Ջավախքին: Գեյլ Սմիթը նշել է, որ USAID-ն աջակցում է այն եվրոպական երկրներին, որոնք փախստականների են ընդունում ու խոստացել է կոնգրեսականին տեղեկություն տրամադրել նաեւ Հայաստանում փախստականների հատկացվող օգնության մասին:

Հայ դատի ամերիկյան գրասենյակի գործադիր տնօրեն Արամ Համբարյանը շնորհակալություն է հայտնել կոնգրեսականին աջակցության համար՝ նշելով, որ նա շարունակում է բարձրացնել հարցեր, որոնք առաջնային են հայ համայնքի համար:

Times of Israel. Ժամանակն է, որ ԱՄՆ-ն ու Իսրայելը ճանաչեն Հայոց ցեղասպանությունը

6.03.2016

**THE TIMES
OF ISRAEL**

Ժամանակն է, որ ԱՄՆ-ը, խոշոր հրեական կազմակերպությունները եւ հենց Իսրայելը ճանաչեն 100 տարի առաջ Օսմանյան թուրքերի կողմից իրականացված Հայոց ցեղասպանությունը: Մուսուլման թուրքերն իրենք էլ

պետք է անեն նույն բանը: Այս մասին գրում է [Times of Israel](#) պարբերականի բլոգեր Ջոշուա Ռեզնեքը:

Յեղասպանությունը խլեց 1.5 մլն հայերի կյանք, որոնք կամ սովահար եղան կամ հալածանքների գոհ զնացին՝ ամբողջովին ջնջվելով երկրի երեսից, ինչպես նացիստները Երկրորդ համաշխարհային պատերազմի ժամանակ ոչնչացրեցին Եվրոպայի հրեաներին,- գրում է հեղինակը: Բլոգերի կարծիքով հրեաները աշխարհում իրենց շատ հարմարավետ են զգում, այնինչ հայերը պետք է այդ ցուցակում առաջինը լինեն: Հայերը, հրեաների նման, աշխարհով մեկ տարածված սփյուռքում իրենց փոքրաքանակ թվով մեծ նվաճումներ են ունենում եւ հաջողությունների հասնում:

Անվիճելի, ապացուցված պատմական փաստ է, որ թուրք օսմանները հայ ժողովրդի դեմ ցեղասպանություն են իրականացրել: Ժամանակն է, վաղուց է հասունացել պահը, որպեսզի բոլոր ամերիկացիները, հրեաները եւ իսրայելցիները ճանաչեն դա,- նշում է Ռեզնեքը՝ թվարկելով ցեղասպանությունը չճանաչելու պատճառները: ԱՄՆ-ը հրաժարվում է ճանաչել Հայոց ցեղասպանությունը, քանի որ չի ուզում հիասթափեցնել ՆԱՏՕ-ի անդամ Թուրքիային:

Ամերիկայի հրեական կազմակերպությունները ձեռնպահ են մնում ցեղասպանությունը ճանաչելուց քանի որ նմանատիպ պատճառներ ունեն:

Իսրայելցիները շարունակում են աջակցել թուրքերին, քանի որ Թուրքիան 1948թ. Իսրայել պետության օգտին է քվեարկել:

«Տասնամյակներ անց ժամանակն է առերեսվել աներկբա իրականության հետ, որ Հայոց ցեղասպանությունը Թուրքիայի խաչն է, որը նա պետք է կրի», - եզրափակում է հեղինակը:

Եղվարդում հայտնաբերված մ. թ. ա 3-2-րդ հազարամյակի գտածոների լուսանկարները

22.03.2016

Մերն հաջողվել է ձեռք բերել Սյունիքի մարզի Եղվարդ գյուղի մոտ օրերս հայտնաբերված մ. թ. ա 2-3 հազարամյակի գտածոների լուսանկարները:

Հիեցնենք, որ մարտի 18-ին Կապանի երկու բնակիչներ Սյունիքի մարզի Եղվարդ գյուղի տարածքում հնագիտական իրեր են հայտնաբերել:

Նրանք հայտնաբերել են մասնավորապես, բրոնզեդարյան շրջանի մ.թ.ա. 3-2-րդ հազարամյակի, լուրիստանյան մշակույթի զարդեր պատմամշակութային առանձնակի արժեք ներկայացնող բրոնզյա զանգակներ, թասեր, ունեյի, բռնակներ, ծխական զարդանախշեր, սեպ, գուրգեր, դաշույն, դաշույնի պատյաններ, եռոտանի կախազարդեր, բազկակալներ, ապարանջաններ, զրահաբանկոնի դետալներ, կենդանիների երախակալներ եւ այլն, ընդհանուր թվով 191 նմուշ:

Երբ այս մասին հայտնի է դարձել տեղի ոստիկանությանը, քաղաքացիներին հրավիրել են բաժին: Նրանք

ոստիկանությանն են հանձնել իրերը՝ վստահեցնելով, որ իրենք են Եղվարդ գյուղի տարածքից քանդել ու հայտնաբերել իրերը:

Նշանակվել էր մշակութաբանական փորձաքննություն: Հանգամանքները պարզվում են: Նախապատրաստվում են նյութեր:

Արևմտյան Հայաստան

Անիի Տիգրան Հոնենց եկեղեցու ցուցանակին գրեք «Հայկական քրիստոնեական» ստորագրահավաք է սկսվել

03.03.2016

«Բանդակագործության ազգային պարկ» թանգարանը ստորագրահավաք է նախաձեռնել՝ պահանջելով գերծ մնալ Անիի Տիգրան Հոնենց եկեղեցու պատմական պատկանելիության շուրջ հայտարարություններից, ինչպես նաև եկեղեցու մոտակայքում տեղադրված ցուցանակում նշել Հայկական քրիստոնեական եկեղեցի անվանումը: Ստորագրահավաքն անցկացվում է [Change.org](#) կայքում:

Անցյալում լինելով պատմական հայկական մայրաքաղաք ու մի քանի ազգությունների բնակավայր՝ Անին մնում է հայկական, ինչն արձանագրված է պատմական տեղեկություններում, առկա վիմագրերում: Հայտարարելով Անին մշակութային բազմազանության պատմական տարածք՝ Թուրքիան շեղում է միջազգային հանրությանը բուն հայկական պահանջներից և դրանով իսկ ստեղծում պահանջի չեղարկման միջավայր:

Մակայն մեզ համար հատկապես մտահոգիչ է եկեղեցու վերակազմման ընթացքում այն քաղեկոնական հայտարարելը և դրանով իսկ վրաց-հայկական դարավոր բարեկամության մեջ վիճաբանությունների և մշակութային հակամարտության հրահրումը,- ասված է հայտարարության մեջ:

Ստորագրահավաքին արդեն 1300-ից ավելի մարդ է միացել:

Նշենք, որ Տիգրան Հոնենց եկեղեցին վերանորոգվել է:

Թուրքիայի հետախուզությունը հայ լինելը Էթնիկ պառակտչություն է համարում

04.03.2016

dönem içinde ivme kazanması beklenmekle birlikte yaklaşık 250 aday içerisinde ROJ TV'nin adaylık hakkını elde edemeyeceği düşünülmektedir.

2. DİĞER ETNİK BÖLÜCÜ FAALİYETLER

2.1. ERMENİLİK

Yurtiçi Önemli Gelişmeler

Agos Gazetesi önünde 19/01/2007'de uğradığı silahlı saldırıda hayatını kaybeden Agos Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Hrant DİNK'in, cinayet davasının, on yedinci duruşması, 28/03/2011'de, İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülmüştür. Söz konusu duruşmada; "tutuklu sanıklar Erhan TUNCEL ve Yasin HAYAL'in tahliye olması halinde koruma tedbirlerinin yetersiz kalacağından hareketle tutukluluk, hallerinin devamına ve sonraki duruşmanın 30/05/2011'e ertelenmesine" karar verilmiştir.

Bu arada, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM)'nin, 14/09/2010'da, Hrant DİNK'in yaşam hakkını ve ifade özgürlüğünü ihlal ettiği ve cinayetin ardından etkin soruşturma yürütmediği gerekçesiyle, Türkiye'yi mahkum

Հրանտ Դինքի սպանության գործով նոր մեղադրական գեկույցում հայտնվել է կից փաստաթուղթ, որում նշվել է, թե Թուրքիայի ազգային հետախուզության ծառայությունը Թուրքիայի հայ համայնքին հետևում է .էթնիկ պառակտչ գործունեությունն ենթավերնագրի տակ:

Ինչպես տեղեկացնում է Ստամբուլի հայկական Ակոսե-ը, 2011 թվականի մարտի 1-ից 30-ը Թուրքիայի ազգային հետախուզության ծառայությունը (MIT) երկրի բոլոր ոստիկանական բաժանմունքներին ու հետախուզական վարչություններին հայերի, հույների, ասորիների ու մի շարք կազմակերպությունների հետ կապված աշխատանքային գրքույկ է ուղարկել: Հիշյալ գրքույկի մեջ .էթնիկ պառակտչ գործունեությունն ենթավերնագրի տակ տեղ է գտել Հայ լինելու բաժինը:

Հիշյալ գրքույկ-փաստաթուղթը կցվել է Հրանտ Դինքի սպանության գործով նոր մեղադրական գեկույցին:

Թուրքական դատարանը Պոլսո հայոց պատրիարքի ներկայացուցիչ է նշանակել

11.03.2016

Ստամբուլի վարչական գործերով 4-րդ դատարանի որոշումով Պոլսո հայոց պատրիարք Մեսրոպ Մուրաֆյանի ներկայացուցիչ է նշանակվել նրա մայրը՝ Մարի Մուրաֆյանը:

Ինչպես տեղեկացնում է Ստամբուլի հայկական Ակոսե-ը, Ստամբուլի վարչական գործերով 4-րդ դատարանում Պոլսո հայոց հիվանդ պատրիարք Մեսրոպ Մուրաֆյանի համար ներկայացուցիչ նշանակելու պահանջով դատավարության ընթացքում պատրիարքական տեղապահ արք. Աթեշյանի փաստաթանը պահանջել է մերժել պահանջը:

Դատական նիստի վերջում դատարանը, ապացուցված համարելով, որ պատրիարքը հիվանդության պատճառով չի կարող պարտականությունները կատարել, որոշել է Հայոց պատրիարքի ներկայացուցիչ նշանակել պատրիարքի մորը՝ Մարի Մուրաֆյանին:

Թուրքիայում Պոլսո հայոց պատրիարքի հարցը շարունակում է մեծ խնդիր լինել ստամբուլահայ համայնքում: Ստամբուլահայերի մի մասը պնդում է, թե պետք է նոր պատրիարք ընտրել, քանի որ պատրիարք Մեսրոպ Մուրաֆյանը հիվանդության պատճառով չի իրականացնում պարտականությունները: Համայնքի մի մասն էլ կարծում է, թե պետության կողմից փոխպատրիարք նշանակված արք. Աթեշյանը պետք է իրականացնի պատրիարքի պարտականությունները:

Պոլսո հայոց պատրիարքարանի կանոնադրությամբ պատրիարքն ընտրվում է ցմահ:

Թուրքիայում հայ պատգամավորը կոչ է արել հարգել քրիստոնյաների իրավունքները

10.03.2016

Թուրքիայի քրդական Ժողովուրդների դեմոկրատական կուսակցության հայ պատգամավոր Կարո Փայլանը խորհրդարանում քննադատել է պետության կողմից միայն մուսուլմաններին մեծ աջակցություն ցուցաբերելը:

Թուրքական Demokrathaber կայքի փոխանցմամբ՝ Կարո Փայլանը խորհրդարանում հայտարարել է, թե Կրոնական գործերի վարչությունը ֆինանսավորում ու աջակցում է միայն մուսուլմաններին ու մահմեդականության հետ կապ ունեցող միջոցառումները: Թուրքիայի քրիստոնյաները եւս հարկեր են վճարում եւ պետությունը պետք է հավասարաչափ իրականացնի աջակցությունը: Եթե Էրդողանը հայտարարում է, թե հավատացյալ հասարակություն է ուզում, ապա ինչո՞ւ չի վերաբացում հունական կրոնական դպրոցը: Կա նաեւ Հայոց պատրիարքարանի հոգեւոր դպրոց, որը եւս փակ է, -ասել է Կարո Փայլանը:

Թուրքիայի խորհրդարանը հայ պատգամավորի աղոթքի համար ընդմիջել է աշխատանքները

12.03.2016

Թուրքիայի խորհրդարանի հայ պատգամավոր Կարո Փայլանի պահանջով կիրակի տեղի ունեցած խորհրդարանական աշխատանքները ընդմիջվել են: Թուրքական Milliyet-ի փոխանցմամբ՝ քրդական «Ժողովուրդների դեմոկրատական» (HDP) կուսակցության հայ պատգամավոր Կարո Փայլանը նշել է, թե խորհրդարանում ուրբաթօրյա նամագի համար ընդմիջում է հայտարարվում եւ պահանջել իր համար էլ կիրակի եկեղեցի գնալու համար ընդմիջում հայտարարել: Խորհրդարանի նախագահը ընդունել է հայ պատգամավորի պահանջը եւ կիրակի խորհրդարանական աշխատանքները 40 րոպեով ընդմիջել է՝ հնարավորություն տալով հայ պատգամավորին եկեղեցի գնալ: Կարո Փայլանն իր հերթին օգտվել է ընդմիջումից եւ այցելել խորհրդարանին ամենամոտ եկեղեցին, աղոթել եւ վերադարձել խորհրդարան:

Թուրքիայի Կեսարիայում խոսում են գաղտնի հայերենով «Վարդանի լեզվով»

18.03.2016

Թուրքիայում կան թեմաներ, որոնց մասին ընդունված չէ բարձրաձայնել: Այդ թեմաներից են հայերի ու հայերենի հետ կապված բազմաթիվ հարցեր: NEWS.am-ն այս անգամ ներկայացնում է Կայսերիի (Կեսարիա) Էրբիլեթի թաղամասում օգտագործվող գաղտնի լեզվի՝ «Վարդաներենի» (Վարդանի լեզու) հետ կապված մանրամասներ: Ներկայում Կայսերիի Էրբիլեթում 50 տարեկանից մեծ տղամարդիկ խոսում են «Վարդաներեն» կոչվող լեզվով, որն

անհասկանալի է մյուս թուրքերի համար: Թուրքիայի գիտական շրջանակները համառոտ են չեն նշում .վարդաներենին հայերեն լինելը, իսկ «Վարդան» բառը նույնացնում են թուրքերեն «վաթան» բառի հետ՝ պնդելով, թե «վաթան» բառն են տեղացիները փոխել ու ասում .վարդանե: Սակայն տեղացիներն առանձին խոսակցություններում շեշտում են, որ իրենց իմացած .վարդաներենը հայերենն է, որն օգտագործել են մինչև Յեղասպանությունը այդ տարածքներում ապրած հայերը: Ներկայում Կայսերիի Էրբիլեթում «վարդաներենով» խոսում են առևտրականներն ու արհեստավորները, որպեսզի այդ պահին ներկա հաճախորդը չհասկանա իրենց խոսակցությունը:

«Վարդաներեն» լեզվում բացի գերակշիռ հայերեն բառերից կան նաև արաբերեն, թուրքերեն բառեր:

«Վարդաներենում» օգտագործվող որոշ հայերեն բառեր. Անգին (Կին), հավգիթ (ձու), բզդի (փոքրիկ, երեխա), ջուր, չամի (չամիչ), չիկա (չկա), գեշ (տգեղ), մածուն, սունուր (սուրճ), օսկի (ոսկի):

Արթուր Հակոբյան

Նոր զարգացում՝ Սասունի Գոմք վանքի առնչությամբ

22.03.2016

Բայթման նահանգի Սասուն գավառում գտնվող Գոմք պատմական վանքը եւ հայկական գերեզմանոցներն այլևս ենթակա են ոչ թե Չայրըրը, այլ՝ Մեշեյի գյուղին: Այդ մասին հաղորդում է Akunq.net-ը՝ հիմնվելով .Բայթմանե թերթում հրապարակված տեղեկատվության վրա:

Աղբյուրի համաձայն՝ 2007 թ. կադաստրային աշխատանքների ընթացքում Գոմք վանքի՝ Չայրըրի գյուղում գրանցվելու պատճառով տեղացի հայերի հարուցած դատական գործի քննությունն ավարտվել է: Ըստ կայացված դատավճռի՝ Գոմք վանքը եւ նրա շրջակայքում գտնվող հայկական գերեզմանները վերստին ընդգրկվել են Սասուն գավառի Մեշեյի (Գոմք) գյուղում:

Սույն դատական գործը հարուցվել էր 2007 թ., Սասունի, Մուշի, Բիթլիսի հայերի միության կողմից, որի նախագահ Ազիզ Դադըրը թերթի հետ գրույցում մասնավորապես նշել է. «Մեր կողմից եղած առարկության եւ տեղի ունեցած դատավարության արդյունքում Գոմք եկեղեցին եւ մեր մյուս պաշտամունքի վայրերն ընդգրկվել են Մեշեյի գյուղի կազմում: Արդեն իսկ դա էր ճիշտը:

Տեղի հայերը նաև ցանկանում են, որ սույն պատմական վանքում, թեկուզ եւ խորհրդանշական կերպով, գեթ մեկ անգամ պատարագ մատուցվի:

Թուրքիայում պետականացրել են Դիարբեքրի հայկական Սուրբ Կիրակոս եկեղեցին

29.03.2016

Թուրքիայի քրդաբնակ Դիարբեքր նահանգի Սուրբ շրջանում գտնվող հայկական Սուրբ Կիրակոս եկեղեցին նախարարների խորհրդի որոշումով պետականացվել է: Ինչպես տեղեկացնում է Ստամբուլի հայկական Ակոսե-ը, թեև Դիարբեքրի Սուրբ շրջանում դեռևս շարունակվում է փողոց դուրս գալու արգելքը, Թուրքիայի նախարարների խորհուրդը շտապ կարգով Սուրբ շրջանում գտնվող շինությունները պետականացնելու որոշում է կայացրել: Աբսուրդն այն է, որ պետականացված շինությունների շարքում է հայտնվել վերջին տարիներին հայերի հանգանակությամբ վերանորոգված ու վերաբացված Սուրբ Կիրակոս եկեղեցին, հայկական կաթոլիկ եկեղեցին, Սուրբ Սարգիս եկեղեցին, ասորական սուրբ Աստվածածին եկեղեցին:

Խնդրի հետ կապված Դիարբեքրի քաղաքապետարանի մշակույթային ժառանգության վարչության պետը նշել է, որ կառավարությունը պետականացրել է ինչպես հայկական ու այլ ազգային փոքրամասնություններին պատկանող գույքը, այնպես էլ Դիարբեքրի քաղաքապետարանի հաշվեկշռում գտնվող շինություններ:

Նա պնդել է, թե այս անօրինական որոշման դեմ հայերը պետք է դատական հայցեր ներկայացնեն:

Նշենք, որ Մերձավոր Արևելքի ամենամեծ եկեղեցիներից մեկի՝ Սուրբ Կիրակոսի վերաբացումն ու օծումը տեղի է ունեցել 2011- հոկտեմբերի 22-ին, իսկ առաջին պատարագը մեկ օր անց՝ հոկտեմբերի 23-ին:

Սուրբ Կիրակոսի վերանորոգումը իրականացվել է դիարբեքրիցի հայերի եւ Դիարբեքրի քաղաքապետարանի աջակցությամբ:

Սուրբ Կիրակոսը վերաբացվել է որպես գործող եկեղեցի:

Սփյուռք

Շառլ Ազնավուրը եւ Մադրիդի Ռեալիե ֆուտբոլիստները սատարում են գյումրեցի 13 անօթեւան ընտանիքներին

03.03.2016

Ֆրանսահայ աշխարհահռչակ շանտոնիե Շառլ Ազնավուրը արձագանքել է գյումրեցի անօթեւան ընտանիքներին օգնելու եւ նրանց համար բնակարաններ գնելու՝ SOS

հաղորդաշարի ռեժիսոր Հայկ Բարսեղյանի դրամահավաքի նախաձեռնությամբ:

Շառլ Ազնավուրի ֆեյսբուքյան պաշտոնական էջում հրապարակվել է 13 անօթեւան ընտանիքների մասին պատմող Հայկ Բարսեղյանի տեսանյութը՝ Գյումրու աղետալի երկրաշարժի մասին պատմող նկարագրությամբ: Սարսափելի երկրաշարժը 25.000 մարդու կյանք է խլել, հազարավոր ընտանիքներ մնացել են անօթեւան եւ ապրում են առանց հույսի: Սա մի ծրագիր է, որը նպատակ ունի օգնել վտանգավոր պայմաններում ապրող գյումրեցի անօթեւաններին,-նշվում է հրապարակման նկարագրության մեջ:

Մեր հետ գրույցում Գյումրիի ժուռնալիստների Ասպարեզե ակումբի նախագահ Լեւոն Բարսեղյանը նշեց, որ Շառլ Ազնավուրը դրամական աջակցություն չի ցուցաբերել գյումրեցի անօթեւաններին, աջակցությունը եղել է դրամահավաքի մասին պատմող հրապարակման վերահրապարակումը:

Նրա խոսքով՝ դրամահավաքի նախաձեռնողները կապ են հաստատել նաեւ Մադրիդի Ռեալիե հետ: Նախնական համաձայնությամբ՝ թիմի առաջատարները ուղարկելու են իրենց մարզաշապիկները ստորագրություններով եւ գրությամբ՝ ի աջակցություն Գյումրու անօթեւանների: Մարզաշապիկը վաճառքի է հանվելու մարտի 19-ին կայանալիք բարեգործական աճուրդում:

Նշենք, որ աճուրդի համար ունենք Բարսեղյանե-ի դորշը՝ Լիոնել Մեսսիի, Չավիի, Ինյեստայի, Տիերի Անրիի ու թիմի 10 աստղերի ստորագրությամբ:

Աշխարհահռչակ ռոք երաժիշտ Սերժ Թանկյանը եւս միացել է Գյումրիի անօթեւան 13 ընտանիքի համար բնակարան գնելու նպատակով մեկնարկած դրամահավաքին:

Գյումրեցի հռչակավոր ջազ դաշնակահար Տիգրան Համայանը անօթեւաններին աջակցելու նպատակով Գյումրիի տնակային ավաններից մեկում փետրվարի 28-ին բարեգործական համերգ ունեցավ:

Նշենք, որ նախագծի նախաձեռնողը լուսանկարիչ Հայկ Բարսեղյանն է, որը Գյումրիի անօթեւան 13 ընտանիքի համար բնակարան գնելու համար դրամահավաք է կազմակերպել բրիտանական Crowdfunder կայքում:

Գյումրեցի 13 անօթեւան ընտանիքի համար կազմակերպված դրամահավաքն ավարտվում է մարտի 20-ին, եւ եթե մինչ այդ չհավաքվի սահմանված գումարը, ապա մինչ այս կայքին նվիրաբերված գումարները օգտատերերին հետ կվերադարձվեն. կայքի պայմաններն են այդպիսին: Նվիրատվությունների 80 տոկոսը դրսից է: Արդեն մեկ ընտանիքի բնակարանի գումար հավաքվել է: Գյումրիում մեկ սենյականոց բնակարանն արժե մոտ 10 հազար դոլարե,-նշել է Հայկ Բարսեղյանը:

ՉԻՆԱՍՏԱՆՈՒՄ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՆԱԽԱԳԱՀ Է ԸՆՏՐՈՒՄԸ ՄՀԵՐ ՍԱՀԱԿՅԱՆԸ

2016թ. մարտի 6-ին Չինաստանի հայկական համայնքում տեղի ունեցան նախագահական ընտրություններ, որոնց արդյունքում Մհեր Սահակյանն ընտրվեց համայնքի նախագահ: Նա գիտական հետազոտություն է կատարում Նանջինգի համալսարանի Միջազգային հարաբերությունների ինստիտուտում:

Մ.Սահակյանը ԵՊՀ արևելագիտության ֆակուլտետի իրանագիտության բաժնի շրջանավարտ է: Գերազանցության դիպլոմով ավարտել է ԳԱԱ Արևելագիտության ինստիտուտի մագիստրատուրան: Սովորել է ԱԳՆ դիվանագիտական դպրոցում, Իրանի իմամ Խոմեյնու անվ. համալսարանում, Ռուսաստանի քաղաքական հետազոտությունների կենտրոնում: Ծառայել է ՀՀ Չինված ուժերի հատուկ նշանակության զինում, պարզևատրվել է Քանասի գերազանցիկ, Քաջարի մարտիկ կրծքանշաններով, պատվոգրով: Հիմնադրել է Չինաստանի հայկական ուսանողական միությունը, մինչև 2016թ. զբաղեցրել է Չինաստանի հայկական համայնքի արտաքին կապերի գծով փոխնախագահի պաշտոնը: 2015թ. ապրիլին Նանջինգում դեկավարել է Ցեղասպանության հիշատակմանը նվիրված միջոցառումների կազմակերպական կոմիտեն: Միջազգային հարաբերությունների և արևելագիտության վերաբերյալ գիտական և վերլուծական հոդվածների հեղինակ է:

Իր խոսքում Մհեր Սահակյանը կոչ է արել Չինաստանի հայկական համայնքին շարունակել ամրապնդել համայնքի միասնականությունը, հանդես գալ նախաձեռնություններով, ակտիվորեն մասնակցել համայնքի կյանքին, օգնել միմյանց, պահպանել հայոց լեզուն և ազգային գաղափարները:

Մհեր Սահակյանը շնորհակալություն է հայտնել համայնքի առաջին նախագահ Հենրի Արսլանյանին՝ նշելով. «Հենրի Արսլանյանն անմնացորդ նվիրվածությամբ է կատարել իր ազգանվեր առաքելությունը: Նա հիմնադրեց համայնքի Գործադիր կոմիտեն, և առաջինն էր, ով արձագանքում էր համայնքի առջև ծառացած մարտահրավերներին: Չինաստանի հայկական համայնքում Հենրին ձևավորեց ժողովրդավարական ընտրությունների ինստիտուտը, որը պետք է պահպանել»:

Չինաստանի հայկական համայնքն ակտիվ գործունեություն է ծավալում: Հատկանշական են երկրում բնակվող հայերին միավորելը, Հեռավոր Արևելքում հայապահպանությանը նպաստելը, չինացի ուսանողներին Հայաստանում սովորելու համար կրթաթոշակի հատկացումը, Չինաստանում հայկական ներկայության պատմության վերաբերյալ Գյուլբենկյանե հիմնադրամի հետ կատարվող ուսումնասիրությունները, Չինաստանում

Հայկական ուսանողական միության գործունեությունը, Հայ հետազոտողների և ուսանողների առցանց գիտաժողովը և այլն:

Չինաստանի հայկական համայնքով հետաքրքրվողները կարող են այցելել <http://www.chinahay.com/> Հետադարձ կապ՝ contact@chinahay.com

Թուրքիայի մեջլիսում հայ պատգամավորը ձու է «կովացրել» (ֆոտո)

24.03.2016

Թուրքիայի ընդդիմադիր Ժողովրդա-հանրապետական (CHP) կուսակցության պատգամավոր Սելինա Դոդանը Սուրբ Չատիկի հետ կապված խորհրդարանի լրագրողներին ներկա ձվեր ու Չատիկի թխվածք է հյուրասիրել:

Թուրքական Sondakika կայքի փոխանցմամբ՝ CHP-ի հայ պատգամավոր Սելինա Դոդանը խորհրդարանում լրագրողների հետ գրույցում նշել է, որ քրիստոնյաները մարտի 27-ին նշելու Սուրբ Հարության տոնը, որի ուրախությունը ցանկանում է կիսել լրագրողների ու մյուս պատգամավորների հետ:

Խոսքի վերջում Սելինա Դոդանը ներկա ձվեր ու Չատիկի թխվածք է հյուրասիրել լրագրողներին եւ ձու .կովացրել էր գործընկերներից մեկի հետ:

Միջազգային

Թուրքիայում քրդերն ու ձախերը զինված նոր շարժում են ստեղծել

13.03.2016

Թուրքիայում արգելված ձախակողմյան կուսակցությունները մարտի 12-ին քրդական PKK-ի (Քուրդիստանի բանվորական կուսակցություն) հետ համատեղ զինաձուլ շարժում են ստեղծել:

Քրդական Firat գործակալության փոխանցմամբ՝ Թուրքիայի ձախակողմյան ու քրդական Բուրդիստանի

բանվորական կուսակցության հետ համատեղ կազմակերպված ասուլիսում հայտարարել են համատեղ նոր շարժման մասին:

Հավաքված կուսակցությունների ներկայացուցիչները հայտարարել են, որ իրենց նոր շարժման անունն է Ժողովուրդների միացյալ հեղափոխական շարժումն, որը պայքարելու է Արդարություն եւ զարգացումն կուսակցության ֆաշիզմի դեմ:

Արա Պապյան. Զրդական պետության ձեւավորումն անխուսափելի է

Զրդերը պարտադիր կմասնակցեն Ժնևում միջսիրիական բանակցություններին: Այս մասին մարտի 14-ին կայացած մամուլի ասուլիսին ասել է Մոդուս Վիլենդին վերլուծական կենտրոնի ղեկավար Արա Պապյանը:

Նրա խոսքով՝ քրդական պետության ձեւավորումն անխուսափելի է:

Հիշեցնենք, որ Սիրիայի հարցով խաղաղ բանակցությունների հեղթական փուլը պետք է սկսվի մարտի 14-ին Ժնևում: Դրան մի կողմից մասնակցելու է Սիրիայի ընդդիմության բանակցությունների Գերագույն հանձնաժողովը, որի կազմում կլինեն քրդերի ներկայացուցիչներ, իսկ մյուս կողմից՝ Սիրիայի կառավարության պատվիրակությունը: Բանակցությունները լինելու են միջնորդավորված: Կողմերի միջև միջնորդ է լինելու ՄԱԿ՝ Սիրիայի հարցերով հատուկ բանագնաց Ստեֆան դե Միստուրան:

Թուրքիայում Գալիպոլիի միջոցառումներն այս տարի ապրիլի 24-ին չեն լինելու

12.03.2016

Թուրքական իշխանություններն այս տարի որոշել են Գալիպոլիի ճակատամարտին նվիրված միջոցառումներն իրականացնել մարտի 18-ին:

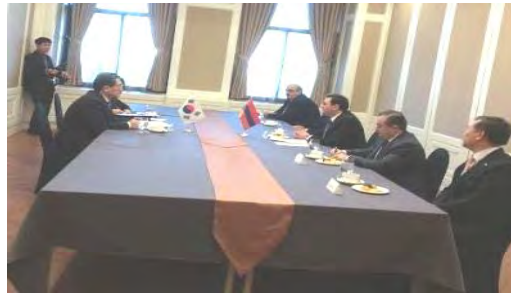
Թուրքական Anadolu գործակալությունը հայտնել է, որ Գալիպոլիի ճակատամարտին նվիրված 2 միջոցառումներ են տեղի ունենալու մարտի 18-ին:

Նշենք, որ 2015-ին թուրքական իշխանությունները Հայոց ցեղասպանության 100-րդ տարելիցի միջոցառումները

ստվերելու համար Գալիպոլիի ճակատամարտի միջոցառումներն իրականացրել էին ապրիլի 24-ին:

Կորեայի խորհրդարանի ներկայացուցիչ. Ղարաբաղյան համակարտությունը պետք է կարգավորվի ժողովուրդների ինքնորոշման սկզբունքով

12.03.2016

Ղարաբաղյան հակամարտության լուծման հիմքում պետք է դրվի ժողովուրդների ինքնորոշման իրավունքը: Այդ մասին ասել է Կորեայի Հանրապետության Ազգային ժողովի Կորեա-Հայաստան պատգամավորական բարեկամական խմբի ղեկավար Յունգ-մին Նոն Հայաստանի Ազգային ժողովի պատվիրակության անդամների հետ հանդիպմանը:

Պատվիրակության ղեկավար Սամվել Փարմանյանը շնորհակալություն է հայտնել Յունգ-մին Նոնին՝ Կորեայի Հանրապետություն այցի հրավերի համար եւ հույս է հայտնել, որ հայ-կորեական հարաբերությունները կշարունակեն զարգանալ խորհրդարանների միջև սերտ համագործակցության արդյունքում: Իր խոսքում Սամվել Փարմանյանը բարձր է գնահատել Յունգ-մին Նոի ջանքերը՝ ուղղված հայ-կորեական միջխորհրդարանական համագործակցության ակտիվացմանը:

Հանդիպմանն անդրադարձ է եղել Հայոց ցեղասպանության խնդրին: Հայկական պատվիրակության անդամները կարեւորել են պարոն Նոի ջանքերը՝ ուղղված Հայոց ցեղասպանության խնդրի բարձրաձայնմանը՝ վկայակոչելով նրա հեղինակած Ժամանակակից ողբերգությունն գիրքը, որի առաջին գլխում անդրադարձ է կատարվում Հայոց ցեղասպանության խնդրին: Հանդիպման ընթացքում Սամվել Փարմանյանը պարոն Նոին փոխանցել է ապրիլ ամսին Երեւանում կայանալիք Ընդդեմ ցեղասպանության հանցագործության երկրորդ գլոբալ ֆորումին մասնակցության հրավերը:

Սամվել Փարմանյանը նշել է, որ Հայաստանում մեծ հետաքրքրություն կա կորեական մշակույթի եւ լեզվի նկատմամբ, ինչի վկայությունն է նաեւ Երեւանի Բրյուսովի անվան պետական լեզվափոխարկագիտական համալսարանում կորեերեն լեզվի կենտրոնի գործունեությունը:

Կողմերն անդրադարձել են նաեւ երկկողմ առեւտրատնտեսական, մշակութային կապերի ընդլայնման անհրաժեշտությանը: Հանդիպման ընթացքում մտքեր են փոխանակվել Կորեական թերակղզում տիրող իրավիճակի, Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտության, ինչպես նաեւ միջազգային այլ հիմնական խնդիրների շուրջ: Կորեա-Հայաստան պատգամավորական բարեկամական խմբի ղեկավարը նշել է, որ Ղարաբաղյան հակամարտության լուծման հիմքում պետք է դրվի ժողովուրդների ինքնորոշման իրավունքը:

Մշակութային

ՀՈՎԻԿ ՎԱՐԴՈՒՄԵԱՆԻ «ՈՒԽՏԵԱԼՆԵՐԸ» ՎԷՊԸ (Երևան, 2015)

ԹՈՐՈՍ ԹՈՐԱՆԵԱՆ
Երևան, 15 Մարտի, 2016թ.

Երբ Սփիւռքի հեռաւոր հայագաղութներուն մէջ մեր երրորդ և չորրորդ սերունդի գաւակները ցեղասպանութենէն ետք մոռանալ սկսած են Եղեւսիան կամ Ուրֆան, քաղաք ուր ծնած ու ապրած են այդ սերունդներուն պապիկներն ու մամիկները, այստեղ, Հայաստանի մէջ նոյն սերունդներու գաւակներէն մէկը՝ Հովիկ Վարդումեանը, վէպ մը գրած է .Ուխտեալները վերնագիրին տակ:

Սիրտի ցաւով կարճանագրեմ վերի եղելութեան առաջին մասը երբ Բեգինի մէկ ճաշարանին մէջ հանդիպեցայ Պէյրութ և Պաղատա ծնած զոյգի մը ու հարց տուի թէ իրենք որտեղացի են, երկուքն ալ ըսին թէ ուրֆացի են: Բայց կանգիտանային Ուրֆային Եղեւսիա ըլլալը և գաղափար իսկ չունէին այս կռուիլ գիտցող հայաքաղաքի հերոսներուն անունները:– Մկրտիչ Եւթնաղբարեան, Յարութիւն Ռասթիլէնեան, Մարօ և այնքան ուրիշներ:

Քիչ մը կոպիտ եղաւ բայց ըսի անոնց:– Ձեր անունները ջնջեցի Ուրֆացիութեան տետրակէն: Իսկ երբ սեղանին մօտեցող երիտասարդուհիին ով ըլլալը հարցուցի, ըսին:– մեր աղջիկն է, Բեգինի մէկ համալսարանին մէջ չինացիներու անգլերէն կը սորվեցնէ... առանց գիտնալու թէ ինք ուրտեղէն կուգայ...

Բայց ահա երևանաբնակ Հովիկ Վարդումեանը իր վէպին մէջ քար առ քար, փողոց առ փողոց անուանումներով գիտէ հերոսական այս քաղաքին ոչ միայն բոլոր փողոցները, այլ բոլոր հերոսներուն ընտանեկան պատմութիւնը:

Կարծէք Հովիկը հոն ծնած ըլլար և ուխտեալներու խումբի հետ ինքն ի ձեռն Եղեւսաղբարեաններու և Ռասթիլէնեաններու կողքին մասնակցած ըլլար այդ պայքարին:

Այս վէպը տպուած է պետական աջակցութեամբ, որուն առաջին էջին վրայ կը կարդանք:– Ես փստահ եմ, որ օր մը թիւրքը պիտի կործանուի իր անասելի ոճիրներու բեռան տակէ

Գարեգին Քահանայ Ոսկենիչեան

1915 թ.ի նահատակ

«Ինչ կը լինէր մեր վիճակը, եթէ այս ծանր օրերին մի քանի ուրֆաներ մեր դէմ այսպէս ծառանային»:

Ֆախրի փաշա

Այսպէս էր մարտնչող ուրֆացիին իր հաւատքով և թշնամին անգամ կը խոստումներ թէ հայը ինչպէս իջած էր պայքարի դաշտ:

Իսկ 1895 թ.ի Ուրֆայի դէպքերու հերոսներէն յեղափոխական գործիչ Վահան Քեհեւեանը 11 օգոստոս 1915 թ.ին ստորագրած է հետևեալ տողերը որպէս այս վէպի յառաջաբան:– Վաղը առաւօտ կը մնկնինք Այաշ, ակայն գիտեմ, որ տեղ պիտի չհասնինք: Վաղը այս ժամուն արդէն ամեն ինչ վերջացած պիտի ըլլայ: Իմ կեանքիս վրայ չէ որ կափառսամ, մահուան մասին չէ որ կը մտածեմ, 19 տարի առաջ պիտի կտրուէր թելը, ինչ որ

ապրած եմ շահ մըն է արդէն: Ինչ որ ցաւ կը պատճառէ ինծի և մեր ձերբակալութենէն ի վեր կը ճնշէ հոգիիս վրայ, այդ ալ ամբողջ ժողովուրդով խաբուած ըլլալուս իրողութիւնն է: Ճակատագրին չեմ հաւատար, մարդիկ իրենք է որ կը կերտեն իրենց ճակատագիրը, ազգերը՝ առաւելապէս:

Այսպիսին էր Այաշ մահուան մեկնող ուրֆացի հայուն իրա՛ւ ապրումը խաբուած ըլլալու, ազգովին խաբուած ըլլալու ծանրակշիռ իրողութիւնը, որ... շարունակուեցաւ դար մը ևս ու տեղ-տեղ մինչև այսօր...

Վէպը մտաւ իր հունին մէջ: Հեղինակին լեզուն պարզ է, հեռու պոռոտախօսութենէ: Վէպին մուտքը՝ տեղանքի բացատրութիւն՝ բանաստեղծական: Դէպքերու շարադրանքը՝ հեռու բանաստեղծական ըլլալէ: Լայն տեղեկութիւններ Ուրֆայի հայութեան նիստ ու կացին, սովորութիւններուն, խրախճանքներուն, հաւատալիքներուն շուրջ նաև պաշտամունքներու մասին, ուր, ինչու չէ, կայ նաև երգ ու պար, խրախճանք:

Բայց... «Քսաներորդ դարն սկսում էր մարդկութեան համար անցանկալի մակընթացութիւններով ու տեղատուութիւններով: Կենտրոնից աշխարհը կառավարողները մեծ ու փոքր տէրութիւններին հանում էին միմիանց դէմ, քանզի տնական խաղաղութիւնը խանգարում էր նրանց ծրագրերի իրականացմանը»:

Հոս եղբայրութեան տօնախմբութիւն՝ ինկած է կարմիր Սուլթանը՝ խրախճանք, հաւասարութիւն, համբույրներ:– «Ուրֆա քաղաքի կենտրոնական հրապարակը վաղուց այդքան մարդաշատ ու խայտաբղետ չէր եղել»:

Տագնապի զգացողութիւն:– «Տիգրանն արթնացաւ: Ողորուել էր քրտինքի մէջ, մոծաւանջային երազը շարունակում էր: Անհասկնալի տագնապը...»:

Այս մէկը երազ մըն էր, որ շուտով իրողութիւն պիտի դառնար Չօհրային պատմութեամբը, երբ Թալեաթի հրաւերով մեր յայտնի գրողն ու երեսփոխանը նարտի կը խաղայ:– Թալեաթը:– Դուշէշ... այսօր ես քեզ կը յաղթեմ Չօհրայէ Էֆէնտի... կը յաղթեմ... ես արդէն յաղթել եմ քեզ...

Չօհրայը խաղընկերոջ վերջին խօսքերի մէջ չարութիւն զգաց:

Չօհրայը պարտուում էր:

– Չառ է,– քմծիծաղեց Թալեաթը,–երբեք չես կարող գուշակել թէ որ կողմի վրայ կը պառչի: Կեանքն էլ է այդպէս:

Խաղընկերոջ երկիմաստ արտահայտութիւնն էլ աւելի ընկնեց Չօհրային: Լռութեամբ ոտքի ելաւ ու հրաժէշտ տուեց:

– Գնաւ բարով, յաջորդ անգամ գուցէ բախտդ բերի:– Թալեաթը բռնեց Չօհրայի ձեռքը և ամուր ու երկար սեղմեց: Դա մտքում հրաժէշտ էր տալիս իր անփոխարինելի ընկերոջը:

«Առակե մը ևս:– Մակայն Յունիսի վերջին արդէն՝ շրջագայող յուրերը դարձան դաժան իրականութիւն: Ուրֆա քաղաքը վերածուեց դէպի Սիրիայի անապատները բշուող հայ գաղթականների քարաւանների կայանքը»:

Կանցնին զէյթունցիներ և ուրիշներ յաջորդաբար: Ուրֆայի հայերը այս բոլորին ականատես, տակաւին արթնցած չեն: Կօզնեն գաղթականներուն, առանց կասկածելու, որ կարգը իրենց ևս պիտի գայ:

Բայց գաղթականներու սովալլուկ վիճակը կարթնցնէ զիրենք վերջապէս:

«Մկրտիչը քախօս էր: Բայց խօսեց կամաց, որ հարևան սենեակում քնածները չսեն...

– Մեր ողջ ազգն է բնաջնջման վտանգի մեջ, Եղիաբեթ: Եթե իուրաքանչիւրս մտածենք մեր անձի ապահովութեան մասին, բոլորս կը կոտորուենք»:

Այս եզրակացութեան կը մղէ Մկրտիչը, որ խումբ մը ընկերներով խիստ գաղտնապահ, սկսին զինուի, Հալեպէն իսկ զենք փոխադրելով մինչև Ուրֆա:

Ժողովուրդը կռուելու պատրաստ չէ: Զինուելու կարգին պէտք է զանգուածը զինել կռուելու վճռականութեամբ: Հասնիլ այս բոլորին: Աշխատանքը բաւարար չէ, կրօնական առաջնորդներու մեծերը կուզեն կաշառել թուրք երեւելիները, որպէսզի... ազատուին ճնշումներէ: Տակաւին չեն ճանչցած թիւրքը...–

– «Այդ խառնակ օրերին Ուրֆա բերեցին օսմ. Մէջիսի հայ երեսփոխաններ Զօհրապին և Վարդգէսին: Ուրֆայի թիւրք երեսփոխանը նրանց ծանօթ էր Պոլսից. Մի քանի օր պահեց իր տանը, հիւրասիրութիւն կազմակերպեց: Այս ալ ուրիշ խաղ, երբ Մկրտիչը ծրագիր մշակեց զիրենք ազատելու համար: Նոյնը առաջարկած էին Հալեպի հայերը: Մեր այս երկու պատասխանատու մեծերը կը մերժեն նրա առաջարկը... զարմանք պատճառելով բոլորին: Ինչո՞ւ կը մերժեն... Եթէ մենք փախչինք, ժողովրդի վիճակն աւելի կը ծանրացնենք...»:

Ծանրացնելու հարց կա՞, երբ տասնեակ հազար գաղթականներ Ուրֆայէն անցած են ու կը շարունակեն անցնիլ...

– Հը՞... հարցրեց Աստուրիկը:

Մկրտիչի տրամադրութիւնն ընկել էր, չէր ցանկանում խօսել:

– «Սրանք էլ մերոնց խելքին են,– ասաց ու լռեց»:

Խումբը վերին թաղ մեկնեցաւ՝ դէպի հայոց թաղը: Կազմակերպչական աշխատանքները ընթացք կառնեն: Ողջ եռանդը երիտասարդներուն կը յատկացուի զինուելու: Ժողովներ, ըսի ըսանէր, թույլերու կողքին վճռական երիտասարդներ: Վերջապէս Մկրտիչին ու Յարութիւնին խումբը՝ յաղթական, – «Կռուիլ մինչև վերջին մարդն ու վերջին փամփուշտը...»:

Կռուները սկսած են: Խումբ մը թիւրքեր ինկած գերի... «Լռութիւն տիրեց: Ծրջանի մէջ յայտնուած կանայք շրջեցին հայեացքները: Մղձի Զառուշ մօտեցաւ, նայեց դասսաբ Ֆերէքի աչքերի մէջ, ուզում էր տեսնել նրա սարսափը: Աւագակ Մուստաֆան դանակը ձեռքին սպասում էր: Թիւրքերը մօտեցան վախեցած... Մղձին դարձաւ աւագակ Մուստաֆային.– Կտրիր սրա գլուխը, որ եղբայրներդ տեսնեն, թէ ինչպէս է թիւրքն սպանում թիւրքին»:

Թիւրքերը կտրեցին հազար-հազար հայերու գլուխները – այս մեկը հայր ընել տուաւ ինչպէս .Բույնուզուները պատմուածքի լինելու մէջ Շահան Շահնուրը պատմած է նոյնը:

Շահ՛ն է: Միլիոն ու կէս նահատակուած ժողովուրդին մէջ թիւրքին ձեռքով թիւրք մը սպաննել տալը:

«Այդպիսին էր ժամանակը: Ապրելու համար պէտք է սպանելիր»:

Յաղթանակով վերջացաւ Թեմրին թաղի կռիւը:

Այս վէպին մէջ կը հանդիպինք բազմաթիւ անուններու, որոնցմէ ծնած վերապրողներու կը հանդիպինք Հալեպի մէջ... Այսօրու, Ռասուլէյնեան, Եօթնադարեան և ուրիշներ:

Իրապատում վէպ մըն է այս ուր մաքրամաքուր սիրոյ տեսարաններ, ապրումներ ևս կան, ուր սիրող զուգեր զեն ի ձեռքին կը մարտնչին ոչ միայն Ուրֆային մէջ մինչև վերջին մարդն ու փամփուշտը, այլ ճակատումի

պարտութիւնէ ետքն ալ, սարերու վրայ, կազմակերպելով անջատ, ծրագրուած հաղթանակներ՝ մեծ վնաս պատճառելով թշնամիին:

Վէպին մէջ քուրդ մըն ալ կայ, որ կ'օժանդակէ հայերու:

Քանի-քանի անգամներ, հայ քաջազուններ թիւրքական բանակային զգեստներով ծպտուած յաղթական կռիւներ կը մղեն տեղատարափ անձրևներու տակ, թիւրքական հինգ հազարանոց բանակին դէմ:

– «Թիւրքերու բոլոր ջանքերն իզուր են անցնելու... մենք անպարտելի ենք»: Այսպիսին է հայ կռուողներու տրամադրութիւնը:

– «Մկրտիչն առաւօտ շուտ հասաւ հայր Աբրահամի թաղը, շնորհաւորեց բոլոր մասնակիցներին յաջող գործողութեան համար»:

Մարտնչող հայ կանանց ջոկատ մըն ալ կայ զենքով կռուողներու շարքին.– Մարիամ Զիլինկիրեանը անոնց մէջ:

Ֆախրի փաշան, որ Հալեպէն հինգ հազար զինեալներով հասած էր Ուրֆա, 24 ժամէն գործադրելի վերջնագիր մը կը դրկէ Մկրտիչ Եօթնադարեանին, որուն պատասխանը կ'ըլլայ.– Մինչև վերջին հայր պիտի կռուիքն:

Թիւրքերն իսկ կը զարմանան հայուն վճռականութեան վրայ:

«Իրիքապահ տղամարդիկ անսասան էին, նրանք ընկնում էին, վիրաւորւում, նոսրանում, բայց չէին ընկնում, չէին մտածում նահանջի, փախչելու կամ թիւրքին յանձնուելու մասին: Նրանք ուխտ էին արել կռուել»:

Կանանց մէջ հրամանատարներ էին օրիորդներ Քէթէնճեանը, Զիլինկիրեանն ու Կէմէշեանը:

– «Հանդիպման կարճ պահերին մոռանում էին ամեն ինչ, կռիւ, մահ, անբաժնութիւն, դժբախտութիւն: Արդէն չէին ողբում զոհուածների համար, սուգ չէին պահում... Բոլոր փոխուել էին, դարձել էին դաժան...»

– Սպաննելը դարձաւ մասնագիտութիւն»:

Մկրտիչը վիրաւորուեցաւ ծունկէն: Բժիշկներ չկային, ծունկը թարախակալեցաւ առաջացնելով բարձր ջերմութիւն: Բայց մնաց պատնէշի վրայ: Ինքն էր բոլոր կռիւները ղեկավարողը իր մանկութեան ընկեր Յարութիւն Ռասուլէյնեանի հետ:

Ոմանք ճեղքեցին պաշարման օղակը ու բարձրացան մօտակայ սարը շարունակելով կռուիլ և ծանր վնասներ պատճառել թշնամիին:

Չէր մնացած փամփուշտ, սնունդ: Պակասած էին կռուողները: Ֆախրի փաշան անդադար կը ռմբակոծէր քաղաքը, յատկապէս հայկական Վերին թաղը, փլատակի վերածելով իւրաքանչիւր հայկական տուն: Փլատակներու տակէն հայերը տեղույն վրայ խուժող թիւրքերը կը զգեստնէին անբացատրելի խիզախութիւն ցույց տալով: Փաշան ողջ կուզէր ձեռք անցնել Մկրտիչը, բայց ան վերջին փամփուշտը վերապահած էր իրեն համար, այդ վիճակին մէջ մի քանի թիւրք գետնին հաւասարեցնելով:

Մկրտիչի խիստ հրամանին վրայ հերոսներ Տիգրանն ու Հայկուհին պաշարման շղթան ճեղքելով սար բարձրացան, դուրսը շարունակելով պայքարը: Քաղաքը աւերակի վերածուեցաւ գերակշիռ թիւրքերու կողմէ... Կռիւր վերջացած չէր ու մինչև այսօր չէ վերջացած հակառակ հերոսական Ուրֆայի իյնալուն:

«Մի քանի օր յետոյ Ֆախրի փաշան կարգադրեց Մկրտիչ Եօթնադարեանին մարմինը զինուորական բոլոր պատիւներով յուղարկաւորել հայոց մայր եկեղեցու բակում»:

Վայրագ թշնամին անգամ կը գնահատէ հայուն հերոսութիւնը:

Վերջ գտած էր ճակատամարտը, կը շարունակուէր կռիւը, քարի մը տակէն դուրս ելաւ կռուող Խանում քոյրիկը զոր դատապարտեցին մահուան.– «Հանուիր գետափուր,– ասաց Օսման Բէյը, այնքան կեղտոտ ես, որ գեղեցկութիւնդ չի երևում...»:

Օր, Խանումը ժպտաց Օսման Բէյին, սկսեց արձակել շավարի կոճակները: Չինուորներն ու Օսման Բէյն ուշադիր հետևում էին նրա ձեռքերի շարժումներին:

– «Մի արա խանրմ,– յանկարծ կանչեց մերկութեան ամօթից կծկուած տղամարդկանցից մէկը,– մի՛ խայտառակիր Վերին թաղի անունը»:

«Թուրքերը մի ակնթարթ նայեցին տղամարդու կողմը և այդ մի ակնթարթը բաւական եղաւ, որ խանրմն ի կատար ածի մահապատիժը: Ճարպիկ շարժումով ատրճանակը հանեց շավարի գօտիից, կրակեց Օսման Բէյի ճակատին: Օսման Բէյն անապասելիութիւնից բառաչեց ու տապալուեց գետնին: Նոյն արագութեամբ նա սկսեց գնդակահարել ապուշ կտրած ասքերներին: Վերջիններիս վրայ յարձակուեցին նաև երեք հայ գերի տղամարդիկ: Մինչ թուրքերն ուշքի կը գային, գերիները կարողացան մի քանիսին ոչնչացնել: Բայց դիմացէն կրակելով գնդակահարեցին հայ գերիները»:

– «Թիւրքի թաղի բնակիչները և շրջակայ գիւղերից եկած քրտերը կողոպուտի ակնկալիքով առաւօտից երեկո, շրջում էին հայոց թաղում, փորձառում, շուռումուռ տալիս խոնաւ, ցեխոտ աւերակները... Հայոց թաղը մի դիակ էր: Նեխահոտ մարմնի մէջ կծկուած իր վերջնական յաղթանակն էր տօնում չարորակ ուռուցքը: Որսի կենսահիւթը ծծած սարդի նման, նա իր բրդոտ թաթերը հաւաքել, կծկուել էր վերջին գոհի դիակի վրայ»:

Դետութիւնը սկսաւ զբաղուիլ... ողջ մնացած հայերով: Մինչ անդին պաշարումէն շղթայագերծուած հայերէն մէկը՝ Տիգրանը հանեց դաշույնը, և անունների կողքին աւելացրեց ազգանունները և իրենց անունները.

Մկրտիչ Եօթնաղբարեան
Յարութիւն Ռասկէլէնեան
Սասունցի Աստուրիկ
Յովհաննէս Սիմիկեան
Դարսամ Լեպլեպիճեան
Լևոն Լեպլեպիճեան
Մկրտիչ Մարտիրոսեան
Մկրտիչ Մելքոնեան

Գրելուց յետոյ իջան ժայռից, ծնկեցին Աբգար թագաւորի գերեզմանի առաջ, աղօթեցին Աստծուն:

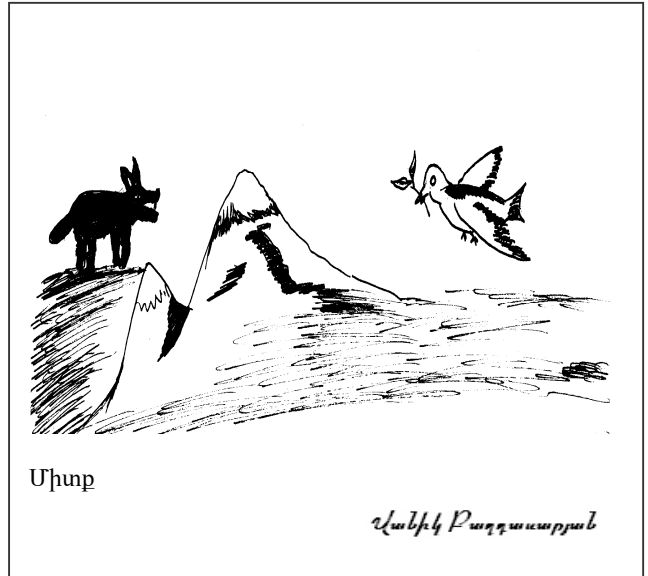
Երբ բաւականին հեռացել էին, կանգ առան ու ետ նայեցին:

Կարծես մէկը կանչում էր: Արևը նստել էր հեռու սարերի պռնկին:

Այս վէպին հեղինակը՝ հայուն ռազմական ոգին ներկայացնող Հովիկ Վանդումեանը, մասնակցած եղաւ երկու պատերազմներու, առաջինը 1989-1994 թթ. Արցախեան ազատամարտին և երկրորդ, Ուրֆայի հերոսամարտին՝ գրելով այս վէպը մասնակիցի ոգով:

Վէպին թելադրանքը՝ իւրաքանչիւր հայ Վարդումեանի նման ազատամարտիկ պէտք է դառնայ երբ ժամը հնչէ եւ այդ պահը ժամանցում չունի...

Կեանք մահապարտներուն: Կեանք դիւցազուններուն:

Միտք

Վահիկ Բաղդասարյան

Թամար Փանոսյան

Հայերեն առածանի

زبانزدهای ارمنی

تالیف تمار پانوسیان

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՌԱՇՆԵՐ

Տախտակե դուռը ծեծողի երկաթի դուռը կծեծեն:

Տանու տերտերին «օրինյա տեր» չկա:

Տանուտերի վրա լույս է իջել, տեսնողը գգիրն է:

Տասներկու աշխատավոր մի վերմակի տակ հաշտ կքնեն, երկու թագա- վոր մի երկրում հաշտ չեն ապրի:

Տերովին տերն է պահել, անտերին գելն է կերել:

Տնիցդ որ հեռանաս, տանդ հարգը նոր կիմանաս:

Տվեց ոսկին, բերեց խոսքին:

Տուր ծնողին, որ տա զավակին, մի տա զավակին, որ չտա ծնողին:

Ցավը լեռներին են տվել՝ չեն դիմացել, մարդուն են տվել՝ դիմացել է:

Տորենհաց չկա, կորեկհացն է տեղը բազմել:

ՌԻզոդի մի երեսն է սեւ, չտվողի՝ երկուսը:

ՌԻժն էշին չի հաղթում, փալանին է ծեծում:

ՌԻՂտը մոտիկ է արածում, բայց հեռու է տեսնում:

قره باغ در آستانه برقراری حقیقت سیاسی و تاریخی قرار دارد

انتشارات "کنیثی میر" نسخه کامل شده کتاب "افسانه های موجود درباره مناقشه قره باغ" تألیف "استانیسلاو تاراسف" را تجدید چاپ کرده است. این کتاب به صورت مستدل اصلیت ارمنی قره باغ را به اثبات رسانده، به ریشه ها و ماهیت مناقشه قره باغ پرداخته و در عین حال ادعاهای جمهوری آذربایجان در قبال قره باغ را بی اساس دانسته است. چاپ اول "افسانه های موجود درباره مناقشه قره باغ" در فوریه سال ۲۰۱۲ میلادی منتشر و با استقبال گسترده محافل سیاسی و تحلیل گران روسیه مواجه شد. پس از انتشار این کتاب تاراسف تاریخ دان و کارشناس امور سیاسی روسیه آماج حملات دستگاه تبلیغاتی دولت جمهوری آذربایجان قرار داشته است. چاپ مجدد این کتاب به دلیل استقبال به عمل آمده از آن در محافل سیاسی و اطلاع رسانی انجام گرفته است و هدف آن ضرورت خشی سازی تلاش های جمهوری آذربایجان برای ایجاد تغییر در ماهیت مناقشه قره باغ عنوان شده است. کتاب "افسانه های موجود درباره مناقشه قره باغ" در سه فصل در برگزیده مقالات و مطالعات "تاراسف" در خصوص این موضوع است. مولف کتاب با اشاره به تلاش های طولانی مدت دیپلمات ها برای یافتن مکانیزم موثر برای حل مناقشه قره باغ که اغلب در برگزیده رویکردهای کلی سیاستمداران در قبال این مناقشه است، به وقایع نگاری رویدادهای سال های ۱۹۱۸ الی ۱۹۲۱ در منطقه قفقاز جنوبی و خاور نزدیک پرداخته است که می تواند کمک شایان توجهی به کشف ریشه ها و ماهیت مناقشه قره باغ کند. در فصل نخست کتاب تحت عنوان "افسانه های جمهوری آذربایجان درباره قره باغ" به این موضوع پرداخته شده است که چه شخصی و چگونه قره باغ را به جمهوری آذربایجان بخشیده است. در فصل دوم کتاب به رشد افسانه های موجود درباره مناقشه قره باغ پرداخته شده و سیاست ترکیه و جمهوری آذربایجان در منطقه مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته است. در فصل سوم کتاب تحت عنوان "میراث گلستان" نیز به عامل ارمنی و بویژه قره باغ در رویدادهای دو قرن اخیر منطقه اشاره شده است. این کتاب که حاوی اسناد با ارزش بسیاری است می تواند به عنوان سند مهم تاریخی و حقوقی برای شناسایی بین المللی قره باغ مورد تأکید قرار گیرد. به اعتقاد مولف کتاب زمان برقراری حقیقت تاریخی و سیاسی در مورد قره باغ نزدیک است و در این کتاب بار دیگر بر این اعتقاد خود تأکید کرده است.

روبرت مارکاریان

ایران و مناقشه قره باغ

مقاله هیأت تحریریه «ایران رو»

اهمیت ایران در حل و فصل مناقشه قره باغ زاید الوصف است. ایران که مستقیماً در این مناقشه شرکت نمی کند، مهمترین عامل حل و فصل اوضاع قره باغ و برقراری صلح و ثبات در منطقه مناقشه بوده و می باشد. البته، امکان حفظ و توسعه روابط برابر با همه طرفین مناقشه قره باغ و دنبال کردن سیاست متعادل با فاصله گیری برابر از همه آنها، مهمترین دستاورد ایران به شمار می رود. ایران نه تنها در حرف بلکه در عمل نیز در پیشگیری از بروز مجدد عملیات جنگی در منطقه مناقشه سهم خود را ایفا می کند. این مقاله به گذشته، حال و آینده احتمالی و نقش فراینده ایران در حل و فصل این مناقشه به نفع صلح در قفقاز جنوبی اختصاص دارد.

نگاهی به گذشته

نقش ایران به لحاظ سابقه مسأله قره باغ بسیار قابل توجه بوده است. اگر به چند قرن پیش، به اوایل قرن ۱۹ برگردیم، باید خاطرنشان کنیم که سرزمین منطقه تاریخی قره باغ که تقریباً برابر با سرزمینی است که جمهوری فعلی ناگورنی قره باغ در آنجا اختیارات قدرت دولتی عملی را ایفا می کند، در حوزه رویارویی دو قدرت روسیه و ایران قرار داشت. در سال ۱۸۰۵ خان نشین قره باغ همراه با مناطق پهناور قسمت شرقی ماورای قفقاز که قبل از آن به ایران تعلق داشت، به امپراطوری روسیه منتقل شد. این امر در مقابله نامه های سال ۱۸۱۳ گلستان و سال ۱۸۲۸ ترکمن چای بین روسیه و ایران قید شد. در تاریخ نزدیک تر نباید از ذکر میانجی گری شناخته شده ایران در ماه می سال ۱۹۹۲ گذشت. روز ۷ می سال ۱۹۹۲ در تهران بیانیه مشترک سران جمهوری اسلامی ایران، جمهوری آذربایجان و جمهوری ارمنستان به امضا رسید. به موجب آن سند، «طرفین توافق نمودند طرف مدت یک هفته از روز ورود محمود واعظی فرستاده ویژه رئیس جمهور ایران به منطقه، در پی مذاکرات با طرفین ذی علاقه و با پشتیبانی سران دولت های آذربایجان و ارمنستان، آتش بس برقرار شده و همزمان همه راه های ارتباطی به منظور تأمین نیازهای اقتصادی باز شوند». از قرار معلوم، ایران در مرحله تشدید خاص مناقشه قره باغ که این مناقشه وارد فاز رویارویی آشکار جنگی شد، موقعیت دوپهلویی داشت. طرف ایرانی به حکم دلایل گوناگون بایستی با آذربایجان ابراز همبستگی کامل بکند. واسط سال های ۱۹۹۰ کارشناسان ایرانی به این واقعیت توجه کرده و روزنامه های ایرانی در این مورد مطالب زیادی درج می کردند. دولت ایران با فشار جدی از سوی محافل اجتماعی و به خصوص جمعیت آذری ایران روبرو شد. با گذشت سال ها این فشار کاهش یافته ولی هر موقعی که ارتش آذربایجان از دست ارمنه شکست می خورد، دوباره ظاهر می شد. ولی طرف ایرانی از همان ابتدا از همه طرفین مناقشه فاصله برابری گرفته بود. عملیات جنگی در منطقه مناقشه از سال ۱۹۹۲ به بعد در شرایط سیاست سنجیده ایران جریان داشت که بدون اینکه در مناقشه مداخله کند، همیشه با دقت توسعه نظامی آن را رصد می نمود. افکار عمومی جهان به مهمترین نقش ایرانی در آن مرحله که دشوارترین مرحله برای طرف ارمنی بود، توجه کرد. در آن زمان مقطع تنگ مرزی بین ارمنستان و ایران به «راه زندگی» برای ارمنه به معنی واقعی کلمه تبدیل شد. تهران پس از انعقاد آتش بس در منطقه مناقشه در ماه می سال ۱۹۹۴ سعی کرد با مشخص کردن هر چه دقیق تر منافع خود، در روند حل و فصل اوضاع سهمی ایفا کند. ایران تا سال ۱۹۹۷ در این زمینه بسیار فعال بود و از طریق مجاری دیپلماتیک با روسیه تعامل می کرد. بعد از آنکه در داخل سازمان امنیت و همکاری اروپا نهاد رؤسای گروه مینسک با شرکت روسیه، ایالات متحده و فرانسه ایجاد شد، ابعاد فعالیت تهران در این زمینه کاهش یافت. شاید همین امر باعث شده باشد که تهران با چشم ناباوری به نهاد رؤسای گروه مینسک بنگرد.

نگاه دقیق به زمان حال

ایران در مرحله جاری حتی الامکان در عدم از سرگیری عملیات جنگی در منطقه مناقشه و حفظ موازنه نیروها و منافع طرفین مناقشه، سهم خود را ایفا می کند. روز ۱۹ فوریه سال ۲۰۱۰ سید علی ساگیان سفیر ایران در ارمنستان درباره حل و فصل مناقشه قره باغ چند مطلب مهم بر زبان آورد. وی برای چندمین بار بر موضع گیری ایران مبنی بر ضرورت حل و فصل صلح آموخ مناقشه و آمادگی طرف ایرانی برای ایفای سهم خود در تنظیم روابط بین ارمنستان و آذربایجان تأکید کرد. سفیر ضمن معرفی موضع گیری ایران در خصوص استقرار احتمالی نیروهای حافظ صلح در منطقه مناقشه، اظهار داشت که طرفین مناقشه باید تکلیف این اراضی را روشن بکنند. وی همزمان تأکید نمود که ایران به عنوان کشوری که با ناگورنی قره باغ مرز مشترک دارد، ملاحظات و مواضع خود را درباره ترکیب نیروهای حافظ صلح که ممکن است در این اراضی مستقر شوند، ابراز خواهد نمود. ایران در بهار سال ۲۰۱۰ به طور فعال میانجی گری خود را به ارمنستان و آذربایجان پیشنهاد کرد. ابتکار تهران مبنی بر برگزاری ملاقات نمایندگان ارمنستان و آذربایجان با میانجی گری طرف ایرانی که ۱۹ آوریل سال ۲۰۱۰ توسط منوچهر متکی وزیر وقت امور خارجه ایران اعلام شد، به عنوان وسیله مساعدت به طرفین مناقشه در جهت جستجوی وجوه اشتراک مواضع آنها تلقی می شد.

ماهنامه ارمنی - فارسی زبان لویس

صاحب امتیاز ، مدیر مسئول و سردبیر ادیک باغداساریان

نشانی نشریه : تهران صندوق پستی ۹۴۸۸-۱۵۸۷۵

پست الکترونیکی: louys_monthly@yahoo.com

نشانی اینترنت : www.louysonline.com

چاپ احسان - تهران خیابان انقلاب شماره ۱۱۴۸ کدپستی ۶۳۵۶۱-۱۳۱۵۷ تلفن ۶۶۴۹۵۷۶۱

تک شماره ۵۰۰ تومان اشتراک مجله: تک شماره ۵۰۰ تومان. ایران یک سال ۶۰۰۰ تومان

خارج ۵۰ دلار شماره حساب ۱۴۰۶۸۶۴۹۲ بانک تجارت شعبه مجیدیه سه راه ارمنه

♦ مقالات و دیدگاه های مندرج در ماهنامه «لویس» لزوماً بیانگر موضع مدیر مسئول و هیئت سردبیری نیست.

♦ مقالات ، عکس ها و مطالب رسیده باز گردانده نمی شود.

♦ نشریه در حک و اصلاح مقاله ها مجاز است.

♦ استفاده از مطالب « ماهنامه لویس » با ذکر مآخذ آزاد است.

قابل شد. تهران از اصل منطقه ای در حل و فصل هر مناقشه و هر مسئله قفقاز جنوبی و حوزه دریای خزر دفاع می کند در حالی که برای آذربایجان اصولاً تفاوت چندانی ندارد کدام دولت ها میانجی گری کنند و فقط نتیجه یعنی برقراری نظارت بر ناگورنی قره باغ مهم است. برای ایران خود روند حل مناقشه و جابجایی نکات مورد تأکید اهمیت دارد که می تواند موجبات پیشرفت واقعی در زمینه حل و فصل مناقشه قره باغ را فراهم نماید.

ایران و اتحادیه واحد گمرکی

با نگاهی به آینده می توان چشم انداز جالب نزدیکی روابط ارمنستان و ایران در منطقه را تشخیص داد. باید تأکید کرد که این کار به ضرر منافع آذربایجان انجام نمی شود. ایران قدرت منطقه ای است که از سنت های غنی دیپلماتیک و برخورد مشخص دولتی با هر مسأله خارجی برخوردار است. جمهوری اسلامی ایران در روابط با ارمنستان و آذربایجان تعادل برقرار کرده است. قالب های دوجانبه همکاری به خصوص در جهت حفظ این تعادل مورد تقاضا هستند. ولی اگر ارمنستان و ایران از امکانات فراهم شده در پرتو طرح های همگرایی فضای شوروی سابق که روسیه پیش می برد، استفاده نکنند، این کار به عنوان کوتاهی بزرگی تعبیر خواهد شد. کارشناسان بیش از پیش مسأله الحاق احتمالی ایران به اتحادیه گمرکی را به عنوان موضوع بحث مطرح می کنند. در این صورت چشم انداز توسعه در زمینه ساخت راه آهن ارمنستان - ایران هم که برای طرف ارمنی بسیار مهم است، فراهم خواهد شد. این کار می تواند به روابط اقتصادی میان روسیه و ایران تحرک مکیلی بدهد. مسیر خزر با وجود پیچیده و غیر مستقیم بودن، می تواند به رابطه جغرافیایی کارآمد و عملی بین روسیه، ایران و ارمنستان تبدیل شود. پیوستن ایران به اتحادیه گمرکی برای روسیه راه به ارمنستان را نه از طریق مقطع کوتاه گرجی بلکه در خط روسیه - قزاقستان - خزر - ایران - ارمنستان می گشاید. بدیهی است که در این مسیر هم موانع جدی وجود دارند که قبل از همه از فقدان رژیم حقوق خزر که تاکنون طراحی نشده است، سرچشمه می گیرند. ولی این اندیشه حالت آشکار فرامرزی دارد و دورنمای جلب همه جمهوری های ساحلی خزر و از جمله آذربایجان را فراهم می نماید. ایران به توسعه دیپلماسی فعال در زمینه از سرگیری روابط با قدرت های غربی که برای آن اولویت دارد، بسنده نمی کند. مسکو از فعال شدن مسئولین جدید ایرانی در صحنه جهانی در جهت حل و فصل مسائل کهنه و از جمله برنامه هسته ای ایران استقبال می کند که این مطلب جدیداً توسط سرگئی لاوروف وزیر امور خارجه روسیه اعلام شد. چند روز قبل از انعقاد موافقتنامه گروه ۵+۱ با ایران در ژنو در روز ۲۴ نوامبر، پیشرفت معینی در روند حل و فصل مناقشه قره باغ نیز پدید آمد. ۱۹ نوامبر بعد از وقفه تقریباً دو ساله در وین ملاقات رؤسای جمهوری ارمنستان و آذربایجان برگزار شد. به یقین می توان احتمال داد که موفقیت های ایران در روابط با غرب به حل و فصل متعادل مناقشه قره باغ تحرک مکیلی خواهد بخشید. ایران با وجود تحریم های اقتصادی و سیاست منزوی کردن که علیه این کشور دنبال می شود، برای تحکیم پیوندهای اقتصادی با همسایگان نزدیک راه های گوناگونی پیدا می کند. از این نظر، روابط ایران با ارمنستان و آذربایجان از این عرف ایران مستثنی نیست. به عنوان مثال، تهران حاضر است با ایروان در بخش انرژی همکاری کند و نیز اجرای طرح راه آهن قزوین - رشت - آستارا را که با باکو ارتباط دارد، سرعت بخشد. در منطقه مناقشه زایی چون قفقاز جنوبی، اقتصاد باید در خدمت سیاست باشد. ولی هدف آن نه تضعیف مواضع و نفوذ کشورهای دیگر بلکه بر طرف کردن اختلاف نظرهای سیاسی و نزدیک تر کردن مواضع طرفین مناقشه می باشد.

ایران در محفظ کردن موازنه نیروها بین ارمنستان و آذربایجان سهم عظیمی ایفا کرده است. وضعیت جاری در منطقه مناقشه قره باغ هم در عمل بر همین موازنه نیروها استوار است. ولی طرف ایرانی به همین کار بسنده نمی کند. بعد از تنظیم روابط ایران با غرب و روشن شدن مسأله پیوستن ایران به اتحادیه واحد گمرکی انتظار می رود که ما شاهد پیشرفت های کیفی در محور قره باغ و بهره گیری بیشتر از منابع و امکانات دیپلماتیک و اقتصادی تهران شویم.

ایران می تواند در ایجاد جو اعتماد در قفقاز جنوبی سهم ویژه خود را ایفا کند که بدون آن، حل و فصل عادلانه و بلندمدت مناقشه قره باغ در عمل میسر نیست. جمهوری اسلامی فعلاً در قالب های جاری میانجی گری بین المللی در مناقشه قره باغ حضور ندارد. با این حال، وزن ایران در منطقه و امکان بالقوه پیوستن آن به طرح های همگرایی اقتصادی با همسایگان شمالی، برای منتفی کردن هر امکان وقوع جنگ در رابطه با این مناقشه دیرپا فرصت های جدیدی فراهم می نماید.

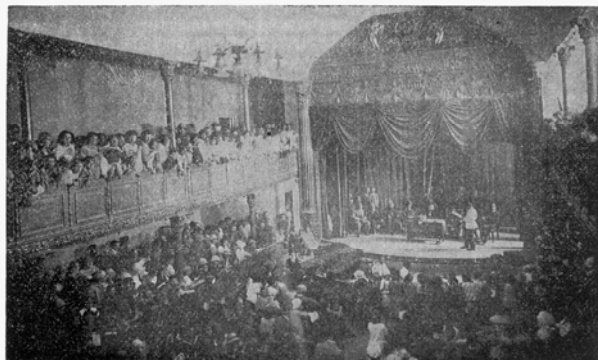
«ایران رو»

معنی ملاقات های سه جانبه در سطح رؤسای جمهوری ارمنستان، روسیه و آذربایجان همین بود و آن مساعدت به پیدا کردن امکانات جدید اضافه بر امکانات رؤسای گروه مینسک سازمان امنیت و همکاری اروپا، در جهت نزدیکی مواضع طرفین مناقشه است. به نظر می آید که ابتکار دیپلماتیک ایران حد اقل به این خاطر مبنای عینی دارد که تهران با همه طرف های مناقشه روابط صاف و همواری دارد. علاوه بر آن هر گونه بحث درباره استقرار احتمالی آینده نیروهای حافظ صلح در منطقه مناقشه چه در بعد ترکیب این نیروها و چه در بعد اختیارات آنها در نزدیکی مرزهای دولتی ایران، باید با توجه به نقطه نظر ایران صورت بگیرد. محمود احمدی نژاد رئیس جمهور سابق ایران در جریان سفر ماه نوامبر سال ۲۰۱۰ به باکو بر علاقه کشور خود به همین گونه حل و فصل مناقشه تأکید کرد. سرژ سارگسیان رئیس جمهور ارمنستان در حین دیدار کاری خود از ایران به تاریخ ۵ اوت سال جاری با حسن روحانی همتای ایرانی خود درباره نه تنها مسایل مبرم دیگر بلکه روند حل و فصل مناقشه قره باغ به بحث و گفتگو نشست. اواخر ماه سپتامبر در حاشیه شصت و هشتمین اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل متحد، ملاقات سران نهادهای سیاست خارجی ارمنستان و ایران برگزار شد.

نگاهی به آینده

نقش ایران در حل و فصل مناقشه قره باغ به طور عام و در تأمین وضعیت کنونی در منطقه مناقشه به طور خاص، به عنوان نقش کشوری قابل تأمل است که به هیچ گونه تشدید فعالیت نظامی در مرزهای خود علاقه مند نیست. ایران به تلاش های حفاظت از صلح ناتو علاقه ندارد. مشکل بتوان تصور کرد که کشورهایی چون ایالات متحده، فرانسه و غیره به اجرای عملیات حفاظت از صلح فقط با استفاده از نیروهای سازمان پیمان امنیت جمعی یا روسیه رضایت دهند. ولی حضور نیروهای ناتو در منطقه مناقشه - حتی بر اساس مجوز سازمان امنیت و همکاری اروپا یا سازمان ملل - ناگزیر برای ایران عامل ناراحت کننده ای خواهد بود. ممکن است در منطقه قفقاز جنوبی که از خطوط متعدد جدایی قومی و سیاسی برخوردار است، بی ثباتی دامنه داری رخ دهد، چنانچه هم سازمان پیمان امنیت جمعی و هم ناتو در میدان محدود عملیات حفاظت از صلح وظایف خود را اجرا کنند. ایران در مورد حضور نظامیان ناتو در مرزهای شمالی خود سوء ظن های عینی پایه داری دارد که این عامل نمی تواند نادیده گرفته شود. موضع گیری ایران در قبال حل و فصل مسأله قره باغ در مجموع به دو اصل کلیدی ختم می شود. اولاً، راه حل صلح آمیز لازم است و اینکه راهی جز روند مذاکرات وجود ندارد. از اینجا این واقعیت بر می آید که طرفین حق ندارند به روش های زورگویانه متوسل شوند. ثانیاً، ایران تنها مراجعه به کشورهای منطقه به عنوان میانجی گران روند صلح را مصلحت می داند که این امر باید کنشگران خارج از قفقاز جنوبی را از میان میانجی گران در حل و فصل بحران قره باغ حذف کند. بعضی نکات موضع گیری ایران باعث نزدیکی مواضع آن هم به ارمنستان می شود و هم به آذربایجان. مناقشه باید به طور جامع و بر اساس اصل «هر چیزی که تا آخر هماهنگ نشده باشد، هماهنگ نشده محسوب می شود» حل شود. قبل از اینکه طرفین به بسته های راه حل های قابل قبول دست نیابند، هیچ راه معقولانه تأمین صلح در منطقه جز حفظ وضعیت جاری در منطقه مناقشه وجود ندارد. این موضع گیری مشترک ایروان و تهران است. هر دوی آنها همچنین موافقت که هر گونه حل مناقشه باید عادلانه و بلندمدت باشد. ایران همراه با آذربایجان در مراحل گذشته و جاری حل و فصل مناقشه در چند مورد از تلاش های میانجی گرانه گروه مینسک مطالب انتقادی بیان کرده است. باکو به راندمان پایین فعالیت نهاد رؤسای گروه مینسک اشاره می کند. البته این بیانات طرف آذربایجانی حالت سیستمی ندارد و اغلب در مراحل سرد شدن روابط باکو با کشورهای غرب و بروز اختلافات بین آذربایجان و روسیه مطرح می شوند. در گذشته نه چندان دور همین وضع در پی شکست مذاکرات بین دو کشور همسایه درباره تمديد اجاره رادار گابالا واقع در خاک آذربایجان توسط روسیه مشاهده شد. ولی برخورد منفی ایران با گروه مینسک پیگیری بیشتری دارد. ایران از ذهنی بودن کار این نهاد که در آن تمام کار عملی به فعالیت سه رئیس از طرف روسیه، ایالات متحده و فرانسه محدود شده است، راضی نیست. تهران سؤال می کند که چرا آمریکا و فرانسه که عوامل فرا منطقه ای هستند، به حل و فصل مناقشه می پردازند و اینکه چرا ایران در ترکیب وسیع گروه مینسک حضور ندارد؟ ایران از مرزهای شناخته شده بین المللی با ارمنستان و آذربایجان و نیز در عمل با ناگورنی قره باغ برخورداری است ولی در مکانیزم های چندین جانبه حل مناقشه برای آن جایی در نظر گرفته نشده است. در سال های اخیر به این سؤال بسیار معقولانه تهران هیچ پاسخی داده نشده است. از سوی دیگر، نباید برای آرزوی ایران مبنی بر داشتن نمایندگی در قالب های حل مناقشه و علاقه آذربایجان به دادن پیام های حاکی از نارضایتی خود از کار واشنگتن، پاریس و مسکو که هرازگاهی مشاهده می شود، ارتباط متقابل مستقیم

(۱۹۲۰-۱۹۱۹)، مانوئل ماروتیان، هاسمیک، واغارشیان، نرسیسیان، آودیسیان، شامیرخانیان، بنیاتیان، وسکانیان، خاچاتوریان، و غیره (۱۹۲۱) و غیره.

تئاتر ارمنی آرمیان در تبریز

آثاری از درام نویسان ارمنی و اروپایی اجرا شدند که مورد استقبال مردم قرار گرفتند.

نمایش «گیکور» اثر هوانس تومانیان در تبریز

آواک ملیک آبراهامیان در سال ۱۹۱۵ انجمن دوستداران تئاتر را تأسیس کرد. در ماه های مه- نوامبر سال ۱۹۱۸ به علت تصرف تبریز توسط ترکان عثمانی فعالیت های فرهنگی ارمنی متوقف شد (دشمنان خارجی و دولت های ایران در تعطیلی فعالیت های فرهنگی هم داستان شدند).

بخش نمایش «انجمن فرهنگی» نقش بسزایی در رونق نمایش در تبریز داشته است. این انجمن سالن کوچکی داشت که در سالهای ۱۹۴۳-۱۹۳۶ به علت اقدامات دولت ضد ملی رضا شاه تعطیل شد.

از مهمترین نمایش های اجرا شده در طول چند دهه باید نمایش های زیر را یاد کرد: «اتلو»، «شرلوک هلمز»، «جنایت یا سه بینوا»، «برای شرف»، «گیکور»، «جلگه اشک»، «شیپور عصر»، «یهودیان»، «برای تاج»، «دوستان»، «دکتر اشتوکمان»، «سوس و واریتیر»، «سیاوش و سودابه» و غیره.

انجمن های مختلف ارمنی از جمله انجمن امداد ارمنی، سازمان فرهنگی ورزشی آراارات شعبه تبریز، گروه های «آبلیان»، «دراماتیک»، «داویت ساسون» و غیره فعالیت چشمگیری در این زمینه داشتند.

فعالان نمایشی ارمنی فعالیت های خود را به شهرهای دیگر چون سلماس، اردبیل، روستاهای ارمنی قراداغ، ارومیه، خوی، مراغه گسترش دادند.

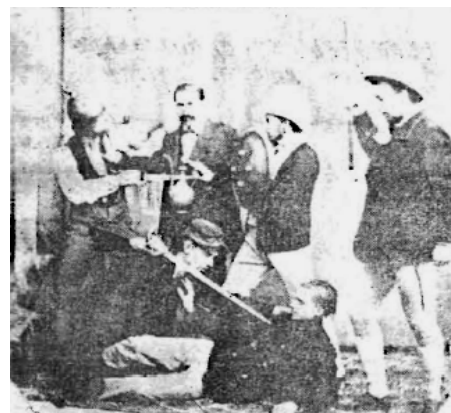
نگاهی به تاریخ ارمنیان ایران

دکتر ادیک باغداساریان

تئاتر ارمنی ایران (۲)

تئاتر ارمنی در تبریز

تئاتر ارمنی در سال ۱۸۷۹ در محله قلعه (برداتاغ) تبریز به کوشش کشیش مسروپ پاپازیان (اهل وان که بعداً به درجه اجتهاد یا وارتاپت رسید) تأسیس شد. او گروهی از جوانان ارمنی را گرد خود جمع نمود و در حیاط منزل خود در آوریل ۱۸۷۹ نمایش به اجرا در آورد. او هم کارگردان بود، هم یادآوری کننده و تنها زن نمایش دخترش آشن بود که همانند بقیه هنرپیشگان به شغل آموزگاری مشغول بود. هیئت امنای مدرسه آرمیان تبریز که نازار گوریانتس ریاست آن را بهعهده داشت، از پشتیبانان این اقدام کشیش بود. کشیش مسروپ پاپازیان پدر ورتانس پاپازیان نویسنده معروف ارمنی و واهان پاپازیان (کومس) چهره نامدار ملی- انقلابی ارمنی بود. تصویر زیر نمایشگر اولین نمایش تبریز است که حیاط منزل نازار گوریانتس اجرا شد و خود او نیز در آن شرکت داشت.^۱

در سالهای ۸۱-۱۸۸۰ عمدتاً نمایش هایی که از فرانسه ترجمه شده بودند به صحنه رفتند. در دهه ۱۸۸۰ نازارگوریانتس مولف کتاب «ارمنیان ایران» فعالیت بسیاری در اشاعه تئاتر انجام داد.

در سالهای ۱۸۸۷-۱۸۸۸ یک گروه ۱۲ نفری به رهبری آواک آواکیان چند نمایش در سالن مدرسه آرمیان اجرا کرد. حتی «پیو» اثر سوندوکیان را نیز با ترجمه آبراهام پاتوسیسیان به زبان آذری اجرا نمودند. در این سالها هنرپیشگانی از قفقاز به تبریز آمده نمایش هایی اجرا نمودند. در مدرسه تماریان نیز فعالیت هایی آغاز شد.

در سال ۱۹۰۰ انجمن های «دوستداران تئاتر» و «دوستداران موسیقی» تبریز تأسیس شدند و همراه با گروه تئاتر قلعه «انجمن دوستداران نمایش - موسیقی» تشکیل شد.^۲

در سالهای بعد تا ۱۹۵۶ نمایش های بسیاری با شرکت هنرپیشگان آمانور تبریز و نیز مهمانان قفقاز اجرا شدند. از جمله این افراد باید از خواهران فلکیان، هراچیا آجاریان و همسرش آروسیاک، آرمناک آهارونیان، گروه تئاتر آبلیان-آرمینیان (۱۹۰۹)، پیرم و سردار بهادر در نمایش ارمنیان سال ۱۹۱۰ دیدن کردند. مایسوریان- ظریفیان، هوسپ و آروس وسکانیان، (۱۹۱۴-۱۹۱۲)، آواک ملیک آبراهامیان (۱۹۱۵)، آرمین آرمینیان (۱۹۱۷) تاشجیان

^۱ - تقویم رافی. ۱۹۴۲، تهران.

^۲ - آرسن مامیان. ص ۷-۹.

شهر گل ها و شعر

گزارش و ترجمه : اما بگی جانیان

در سال ۲۰۱۲ هیأتی از متفکران ارمنی در چارچوب برنامه «پل ادبی ایران - ارمنستان» به ایران سفر کرد.

هیأت ارمنی در تهران و شیراز ملاقات هایی با مقامهای بلند پایه فرهنگی، متفکران ایران و جامعه ارامنه ایران داشتند. اعضای هیأت از موزه های مختلف و مراکز فرهنگی - تاریخی این شهرها نیز بازدید کردند. در اینجا توجه خوانندگان را به تأثیرات هویک وارتومیان داستان نویس از شهر شیراز جلب می کنیم.

هویک وارتومیان

شهری با ویژگی های مختص و چهره خود را دارد. تهران شهری غول آسا است. در اینجا همه در حال دویدن، شتابان در رفت و آمد هستند. بنظر می رسد که همه از چیزی، از جایی دیرشان می شود. کسانی هم که به این شهر می آیند بی اراده تسلیم این شتاب و دو عصبی می شوند. چیزی که مختص به تمام شهرهای غول آسا است. اما در تهران به موازات آن آرامش خاص شهرهای شرقی نیز وجود دارد. این دو ویژگی در هم آمیخته و چهره پایتخت را می سازند.

از شتاب عصبی تهران در شیراز خبری نیست. گویا با یک ضربه ترکه سحر آمیز در سنجش زمانی و مکانی دیگری راه پیدا کردیم. «پایتخت شعر» شهر مهر و دوستی و هنرها است. این احساس از همان فرودگاه شهر به انسان دست می دهد، وقتی که از هواپیما پیاده می شود و اولین گامها را در خاک استان فارس برمی دارد، بعد از خروج از گمرک بلافاصله دختران جوان با تقدیم شاخه گل از مسافران استقبال می کنند و افسانه زیبا در همین جا از همین فرودگاه آغاز می گردد و تا پایان سفر تو را همراهی می کند.

۳۱ ژانویه شب به شیراز رسیدیم. اما افسانه دلچسب می بایست بامدادان ادامه پیدا می کرد. وقتی از هتل بیرون آمدیم انگار داریم خواب بینیم. سراسر شهر پوشیده از گل و سبزه و درختان سرسبز بود. زیر آفتاب بهاری درختان سر به آسمان کشیده چنار و نخل ها با وزش باد گرم و ملایم در

نوسان بودند. در پیاده روها در حیاط خانه ها همه جا درختان پرتقال، لیمو و نارنگی زیر بار خم شده اند. نم نم بارانی که دیشب می بارید، قطع شده بود. گنبد های کبود مساجد زیر آفتاب درخشان بعد از باران می درخشیدند. قبل از ظهر قرار ملاقات با متفکرین شیراز داشتیم.

در طی این دیدار با نویسندگانی مانند آقایان صادق هایون، سیروس، اوجی و دکتر خالصی نویسنده و نقاش آشنا شدیم. افرادی که تاریخ را به بهترین وجهی می دانستند و از مشترکات دو ملت همسایه بخوبی آگاه بودند.

بعداً وقتی شیرازی ها را بهتر شناختیم، احساس کردم که نه تنها روشنفکران و متفکران، بلکه مردم عادی نیز شهرشان را بسیار دوست می دارند و کمی هم پرمدها هستند. درست مثل اهالی شهر «گیومری» ارمنستان. از این رو شاید هم اتفاقی نیست که طرحی برای خواهر خواندگی شیراز و گیومری در دست تدارک است.

شیرازیان بر این عقیده اند که تمام شاعران جهان شیرازی هستند آنها بر این امر که شهرشان مهد پرورش هنرهاست اصرار داشتند و براین باور بودند که شاعران، نویسندگان و هنرشناسان از این شهر برخاسته اند.

شیراز در عین حال شهری مهمان نواز و انسان دوست است. قرنهای متوالی در اینجا نمایندگان ادیان و ملیت های مختلف مانند زرتشتیان، ارامنه و یهودیان در کنار هم با صلح و صفا زیسته اند.

دلیل بارز این گفته افتتاح نمایشگاه «ایران مهد ادیان» بود. در این نمایشگاه در کنار عکس هایی از مراسم دینی زرتشتیان و کلیمیان دیواری پر از عکس های مراسم دینی کلیسای گریگوری ارامنه دیده می شد. نمونه دیگر از تحمل دینی و اثبات اندیشه خدای یگانه اینکه من و آقای حسین طباطبایی همراه ایرانی هیأت ارمنی هر شب و هر صبح کنار یک دیگر به زانو آمده و به درگاه پروردگار یکتا نیایش می کردیم، من با دعا و او با نماز.

اگر کسی به شیراز برود و از آرامگاه های سعدی و حافظ بازدید نکند، باید گفت که او به شیراز نرفته است. بزرگان نمی میرند، بلکه از قید و بند تن خاکی خود رها می شوند ولی همیشه همراه ما هستند. آنها همیشه زنده اند و با بازدید از آرامگاه آنان، هرگز احساس دیدار از یک قبر عادی به تو دست نمی دهد.

در اینجا همه چیز غیر طبیعی است. حتی هوا در اینجا همچون دعا پاک و توانا بود. همه بازدید کنندگان می آمدند و دستشان را بر سنگ مزار شاعران بزرگ گذاشته زیر لب دعا می خواندند. بدین ترتیب می خواستند حضور آنها را احساس کنند، از آنها نیرو بگیرند.

ما نیز در برابر نبوغ کم نظیر آنها سر فرود آوردیم و از آن نیرو گرفتیم. طبق یک سنت دیرینه در کنار درب ورودی فال فروشی ایستاده بود. ما هم همگی فال حافظ خریدیم، روح شاعر بزرگ در آن بما امید و نوید یافتن عشق را می دهد.

عصر قرار ملاقات با آقای احمدزاده استاندار فارس داشتیم. چون آرامگاه سعدی بسته بود و تا غروب هم چند ساعتی وقت داشتیم تصمیم گرفتیم با شهر بیشتر آشنا شویم. پیشنهاد شد تا به بازار شهر به یک بازار مشرق زمینی

قرار دارند و این بدان معنی است که ارمنستان پس از ایران از لحاظ قدرت و بزرگی در مقام دوم بوده است.

از میان حکاکي ها تاريخ قهار، زمان قدرتمند و ماده ناتوان بر همه چيز نظاره می کنند. بسیاری از کشورها و پادشاهی ها که در زمان داریوش وجود داشتند در کام بلعنده زمان فرو رفته و از صحنه جهان محو شده اند. کنده کاری های ملت هایی که از میان رفته اند در بین لایه های گرد و خاک و زمان مدفون شده اند. اما تصویر ملت هایی که هنوز در قید حیات اند پاک و تمیز شده و در زیر پرتوی نور آفتاب می درخشند. بازدیدکنندگان ناخودآگاه با دست یادگار نیاکان خود را لمس می کردند.

ما نیز به یادگار نیاکان خود نزدیک شدیم و با محبت آنها را لمس کرده و در کنارشان عکس گرفتیم.

ملاقات بعدی ما با جامعه ارامنه شیراز بود. جامعه ای بسیار قدیمی و در عین حال رو به زوال بود با عشقی که از میهن در دل داشتند. جامعه ای ۵۳ نفره که همچون جزیره در دل اقیانوس می نمود. اما مقدسات سه گانه خود را حفظ و حراست می کرد که عبارت از کلیسای مریم مقدس، آرامگاه مسروپ تقیادیان و سنگ مزاری که از کلیسای بوشهر به آنجا آورده بودند. خوشبختانه ایرانیان نسبت به اقلیت های مذهبی و دینی رفتاری به غیر از رفتار وحشیانه همسایه دیگر ما ترک ها دارند، و اگر نه این جزیره کوچک که همانند قلبی بیمار به زحمت می تبید از مدت ها پیش محو و نابود می شد.

برای اینکه روزمان را پر محتوی تر کنیم شامگاهان از آرامگاه خواجهی کرمانی بازدید کردیم. ساختمان آن از دور دژهای کهن را در ذهن انسان تداعی می کند که غرق در نور و روشنایی بود. در اینجا نسبت به اینکه شیرازی ها و بطور کلی ایرانیان چقدر زیاد برای بزرگان خود ارزش قائل هستند، اعتقادمان راستتر شد. آنها واقعاً ارزش های تاریخی خودشان را بسیار دوست می دارند. هر چند روز به آخر رسیده بود، اما هنوز هم در باریک راه های صعب العبور اطراف مقبره پر از انبوه جمعیت بود.

۲ فوریه آخرین روز سفرمان بود. برای پرواز فردا بلیت ها خریداری شده بودند. اما فردایش قبل از پرواز اندکی فرصت داشتیم و از آن برای بازدید از آرامگاه سعدی استفاده کردیم. چون روز قبلی تعطیل بود.

مجتمع بزرگ آرامگاه فر و شکوه چشم گیری داشت. هر روز هزاران نفر به اینجا می آیند و در برابر عظمت شاعر بزرگ سر فرود آورده عکس می گیرند و پول خرد به خوض زیر زمینی آن می افکند و با مید دیدار بعدی از او دور می شدند. ما هم پول خرد ارمنی انداختیم و با شاعر بزرگ و شهر گل ها و شعر وداع گفتیم.

همان روز از فرودگاه امام خمینی (ره) تهران به ایروان بازگشتیم. با احساس تغییر در روحیه و افکارمان در حالیکه نه تنها شیرینی های شرقی و کتاب های بسیار زیاد بلکه امید دیداری تازه، قرار سفرهای متقابل، قول و قرار همکاری های فرهنگی و تنظیم برنامه های جدید را با خود داشتیم و بامید اینکه تمام حرف های گفته شده و قول و قرارها جامه عمل خواهند پوشید که بنفع همه خواهد بود.

برویم. آن «شهری» بزرگ است که اگر کسی نا آشنا باشد و زبان فارسی را هم نداند، نمی تواند راه خروج از آن را پیدا کند. در اینجا مغازه های مملو از انواع و اقسام اجناس ردیف در ردیف قرار گرفته اند و انسان از دیدن آنها به سرگیجه می افتاد. چنین بنظر می رسد که در یک غار زیر زمینی افتاده ای و راه خروج از آن ناپیدا است. سیل آدمها آهسته و آرام در راستاهای مختلف روان است. همه در حال خریدن، فروختن، چانه زدن هستند و صدای آنها همچون خروش بم رودخانه ای کوهستانی در تونل ها موازی و متقاطع پژواک پیدا می کند.

جهانی بی پایان از رنگها، رنگ ها و رنگ ها... قالی های ایرانی، منسوجات، فلزات و سنگ های قیمتی، زینت آلات، آجیل های رنگارنگ، میوه های مناطق نیمه استوایی، همه و همه رنگهایی خیره کننده دارند. انگار موزه رنگها است، که مردم به آنجا می آیند بیشتر برای لذت بردن از آنها تا خرید کردن.

در اینجا آقای طباطبایی فریاد رس و مترجم ما خانم آشن «ناجی» ما بودند. اینجا به معنی اعم کلمه همه چیز می فروشند. فقط باید زبان فارسی و چانه زدن را بخوبی بدانی.

در شیراز اتفاقات مسرت بخش و غیر منتظره زیاد است و در هر قدم می توانی شاهد آن باشی. مثلاً یکی از رانندگانی که سرویس ما را بعد از داشتند شاعر بود. اما اینکه استاندار فارس نیز شاعر بود، دیگر برای ما واقعاً غیر منتظره بود.

استانی که وسعتش سه برابر وسعت ارمنستان است و جمعیت مرکز آن یعنی شیراز برابر کل جمعیت کشور ماست. استاندار شعری از آثار خود برای ما قرائت کرد.

دوم فوریه روز سوگواری بود. سراسر شهر در سوگ پیغمبر اسلام حضرت محمد (ص) فرو رفته بود و همه جا تعطیل بود. اما به دستور استاندار موزه پرسپولیس را بخاطر ما باز کردند. موزه پرسپولیس در ۱۰۰ کیلومتری شیراز قرار دارد. در راه ما گروه های سینه زنی را دیدیم که بدین ترتیب می خواستند این درد بزرگ را و غم از دست دادن پیغمبر را با تار و پودشان احساس کنند. بر دیوارهای ساختمان کنار جاده با حروف بسیار بزرگ آگهی های تجارتي نوشته شده بود که رنگ و بوی خاصی را ایجاد می کرد.

همه ما برای اولین بار است که به این موزه آمده ایم. تاثیر آن شگرف و خیره کننده بود. آن گواه امپراتوری با عظمت و توانایی است که بقایای آن تا به امروز دوام یافته اند.

مقدونی ها بعد از تصرف آن را غارت کرده و بطور وحشیانه به آتش کشانده، مبدل به ویرانه کرده اند، ولی نتوانسته اند بطور کلی آنرا محو و نابود کنند. اما همین اندکی که از آن باقی مانده هر بیننده ای را دچار شگفتی می کند، بزرگی آن بزحمت در مخیله انسان جا می گیرد. ستونهای منقوش سر به آسمان کشیده، حکاکي ها بی نظیر، مجسمه ها و غیره و غیره...

و این هم دیواری که بر آن صحنه ای که پادشاهان کشورهای تابع به داریوش بزرگ هدیه تقدیم می دارند، نقش بسته است. از متون کتابها می دانستیم که ارامنه شراب و اسب هدیه آورده اند. ارامنه در ردیف اول حکاکي

Լույս են տեսել

Էդիկ Բաղդասարյանի նոր գրքերը

ԻՐԱՆԱՀԱՅ ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ-ը 10 ՀԱՏՈՐՈՎ

ՀԱՅ ՊԵՏԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ-ը 7 հատորով

دوستی دیرینه ایرانیان و ارمنیان (Պարսկերեն) – Հայ-պարսիկ դարավոր բարեկամությունը

ԻՐԱՆԱՀԱՅ ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ-ը՝

تاریخ ارمنیان ایران – جلد اول و دوم 2 (պարսկերեն)

Աղվանք, Աղբեջան, Ոճրագործություն եւ Ծավալապաշտություն

ارژان، آذربایجان، جنایت و توسعه طلبی (Պարսկերեն)

تاریخ ادبیات ارمنی در ۳ جلد (Պարսկերեն) 3 հատորով

Հայկական հարցը, հնագույն շրջանից մինչև մեր օրերը, 2 հատորով (Հայերեն)

شاهنامه و منابع ارمنی (Պարսկերեն) Եւ հայկական աղբյուրները

Կոմիտասը եւ Հայ դասական երաժշտության ձեւավորումը (Պարսկերեն)

کومیتاس و شکل گیری موسیقی کلاسیک ارمنی

کیکور، اثر هوانس تومانیان برگردان انگلیسی، تورونتو، ۲۰۱۴, Գիքորը, անգլերեն, 2014

Հոդվածների ժողովածու, Հատեր Ա,Բ- Պարսկերեն

گزیده مقاله های فارسی ادیک باغدادساریان، جلد ۱ و ۲، تورونتو، ۲۰۱۴

Հոդվածների ժողովածու, Հատեր Գ, Հայերեն

گزیده مقاله های ارمنی ادیک باغدادساریان، جلد سوم، تورونتو، ۲۰۱۴

Հայ գրականության ընտրանի (Անգլերեն եւ պարսկերեն) Տորոնտո, 2014.

گزیده نثر و نظم ادبیات ارمنی، برگردان فارسی و انگلیسی – ادیک باغدادساریان، تورونتو ۲۰۱۴

Ակնարկ Պարսկերենի Ուղղագրության, (Պարսկերեն) Տորոնտո, 2014.

نگاهی بر شیوه نگارش فارسی – ادیک باغدادساریان، تورونتو ۲۰۱۴

Թարգմանության մասին (Պարսկերեն), Տորոնտո, 2014

نگاهی بر فن ترجمه، فارسی – ادیک باغدادساریان، تورونتو ۲۰۱۴

Հայոց ցեղասպանության Պատմություն, (Պարսկերեն), Տորոնտո, 2014

تاریخ نژادکشی ارمنیان، فارسی – ادیک باغدادساریان، تورونتو ۲۰۱۴

Հայկական Հարցի Մանիֆեստ The Armenian Question Manifesto

تاریخ جامع ارمنیان ایران در دو جلد، جلد ۱، ارمنی – تورونتو، ۱۳۹۴

Իրանահայ Համայնքի Ամբողջական Համառոտ Պատմություն, 2 հատորով, հատոր 1 եւ 2, Տորոնտո, 2015:

Edic Baghdasarian, The History of the Armenians in Iran, Two volumes, Vol. 1-2, in Armenian, Toronto, 2015.

تاریخ جامع ارمنیان ایران در دو جلد، ارمنی – تورونتو، ۱۳۹۴

Անանիա Շիրակացի, Մաթեմատիկա, Պարսկերենի թարգմանեց Էդիկ Բաղդասարյանը, Տորոնտո, 2015:

Anania Shirakatsi, Mathematics, translated into Persian by Edic Baghdasarian, Toronto, 2015.

آنانیا شیراکاتسی دانشمند سده ۷ میلادی، ریاضیات، ترجمه ادیک باغدادساریان، تورونتو ۱۳۹۴.

Անանիա Շիրակացի, Տիեզերագիտություն, Պարսկերենի թարգմանեց Էդիկ Բաղդասարյանը, Տորոնտո, 2015:

Anania Shirakatsi, Cosmography, translated into Persian by Edic Baghdasarian, Toronto, 2015.

آنانیا شیراکاتسی دانشمند سده ۷ میلادی، کیهانشناسی، ترجمه ادیک باغدادساریان، تورونتو ۱۳۹۴.

History of Mathematics in Armenia, in English, by Edic Baghdasarian (Ed. Germanic), Toronto, 2015

Մաթեմատիկան Հայաստանում (Անգլերեն), աշխատասիրեց Էդիկ Բաղդասարյանը (Էդ. Գերմանիկ), Տորոնտո,

تاریخ ریاضیات ارمنیان، نگارش ادیک باغدادساریان (ا.گرمانيک) تورونتو-کانادا (انگلیسی) ۲۰۱۵:۱۳۹۴

Պատվիրելու համար դիմել www.Edic-Baghdasarian.com, edbagh@yahoo.com կամ 1-818-627-8643